

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101006/I/2018/36069387447662340

**KONTROLA ŠTÁTNEJ POMOCI VEREJNÝCH
PROJEKTOV FINANCOVANÝCH
Z PROSTRIEDKOV FINANČNEJ POMOCI
EURÓPSKEJ ÚNIE V SR**

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**KONTROLA ŠTÁTNEJ POMOCI VEREJNÝCH
PROJEKTOV FINANCOVANÝCH
Z PROSTRIEDKOV FINANČNEJ POMOCI
EURÓPSKEJ ÚNIE V SR**

Diplomová práca

Študijný program: Financie

Študijný odbor: Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: Ing. Anton Čiernik, PhD.

Bratislava 2018

Bc. Veronika Ježová

Čestné vyhlásenie

**Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla
všetku použitú literatúru.**

Dátum: 19.04.2018

.....
Bc. Veronika Ježová

POĎAKOVANIE

Ďakujem vedúcemu záverečnej diplomovej práce Ing. Antonovi Čiernikovi, PhD. za cenné rady, pripomienky, návrhy a odborné vedenie.

ABSTRAKT

JEŽOVÁ, Veronika: *Kontrola štátnej pomoci verejných projektov financovaných z prostriedkov finančnej pomoci Európskej únie v SR*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Anton Čiernik, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2018, 72 s.

Cieľom záverečnej diplomovej práce je na základe zistených podkladov, prostredníctvom reálneho verejného projektu, poukázať na vybrané riziká, ktoré by mohli vzniknúť pri chybnom posudzovaní kritérií štátnej pomoci u projektov, financovaných z verejných zdrojov, so zameraním na verejné podniky a vybrané verejné služby. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje dva grafy, osem tabuliek, dva obrázky a tri prílohy. Prvá kapitola je venovaná sumarizovaniu podstatných informácií o systéme financovania z fondov EÚ a systéme poskytovania štátnej pomoci v SR, najmä so zameraním na základné pojmy a platnú legislatívu.

V ďalšej časti sa charakterizuje prehľad poskytnutej štátnej pomoci v rokoch 2007 – 2016 a cyklus vybraného verejného projektu, so zameraním na jeho financovanie a overenie hypotézy o splnení kritérií štátnej pomoci.

Záverečná kapitola sa zaoberá určením základných rizík, ktoré môžu vzniknúť pri posudzovaní a kontrole splnenia kritérií štátnej pomoci.

Výsledkom riešenia danej problematiky je prostredníctvom dotazníka, založeného na teste štátnej pomoci, so zameraním na verejné podniky a verejné služby, určenie hlavných rizík, ktoré by pri zanedbaní posudzovania kritérií štátnej pomoci mohli spôsobiť problémy, prípadne by viedli až k povinnosti finančnú pomoc vrátiť.

Kľúčové slová:

štátna pomoc, Európske investičné a štrukturálne fondy, verejný projekt, test štátnej pomoci, operačný program, kontrola štátnej pomoci

ABSTRACT

JEŽOVÁ, Veronika: *Control of the state aid within the public projects funding by the European Structural and Investment Funds in the Slovak republic.* – The University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. – Supervisor of thesis: Ing. Anton Čiernik, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2018, 72 p.

The aim of the final thesis is according to the findings, through the real public project, point out to the selected risks that could arise from the wrong assessment of state aid criteria for publicly funded projects focusing on public enterprises and selected public services. The thesis is divided into five chapters. It contains two charts, eight tables, two pictures, and three attachments. The first chapter is devoted to summarizing essential information about the system of financing from the EU funds and the state aid system in the Slovak Republic, especially focusing on the basic concepts and valid legislation.

The next section describes the overview of the state aid granted in the years 2007-2016 and the cycle of the selected public project, focusing on its financing and verification of the hypothesis on fulfilment of the state aid criteria.

The final chapter deals with the identification of the underlying risks that may arise in assessing and monitoring compliance with the State aid criteria.

As a result, a state aid test based on a state aid test, focusing on public enterprises and public services, identifying the main risks that could lead to problems in the failure to assess state aid criteria, or lead to the obligation to return the financial assistance, will result in a solution.

Key words:

state aid, European investment and structural funds, public project, state aid test, operational program, state aid control

O B S A H

Zoznam skratiek.....	8
Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	10
1.1 Európske štrukturálne a investičné fondy	10
1.2 Štátna pomoc.....	14
1.3 Služby všeobecného hospodárskeho záujmu	19
1.4 Štátna pomoc de minimis.....	23
1.5 Test štátnej pomoci	24
1.6 Štátna pomoc pre malé a stredné podniky	25
1.7 Verejný projekt	25
2 Cieľ práce.....	29
3 Metodika práce a metódy skúmania	30
4 Výsledky práce	32
4.1 Vývoj poskytnutej štátnej pomoci v SR v rokoch 2007 – 2016	32
4.2 Operačné programy MŽP SR	37
4.3 Hodnotenie projektu „Rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálnych odpadov v meste Považská Bystrica a integrovaných častiach“	39
4.3.1 Výzva MŽP SR na predkladanie žiadostí o NFP	39
4.3.2 Základné zmluvné údaje o projekte	40
4.3.3 Východisková situácia, ciele a základný popis projektu	41
4.3.4 Financovanie projektu a obstaranie tovarov a služieb	43
4.4 Kontrola štátnej pomoci vybraného projektu.....	46
4.4.1 Naplnenie stanovených cieľov projektu	47
4.4.2 Test štátnej pomoci vybraného projektu	48
5 Diskusia	53
Záver.....	59
Zoznam použitej literatúry.....	61
Prílohy	68

Zoznam skratiek

BRO – biologicky rozložiteľný odpad

CKO – centrálny koordinačný orgán

DPH – daň z pridanej hodnoty

HDP – hrubý domáci produkt

EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja

KH – Kohézny fond

EK – Európska komisia

ENRF – Európsky námorný a rybársky fond

EPFRV – Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

ESF – Európsky sociálny fond

EŠIF – Európske investičné a štrukturálne fondy

EÚ – Európska únia

FEAD - Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby

MŽP – ministerstvo životného prostredia

NFP – nenávratný finančný príspevok

OP – Operačný program

OP KŽP – Operačný program Kvalita životného prostredia

OP ŽP – Operačný program Životné prostredie

PB – Považská Bystrica

PMÚ – Protimonopolný úrad

PO4 – Prioritná os č. 4

SVHZ – služby všeobecného hospodárskeho záujmu

SR – Slovenská republika

ŠP – štátna pomoc

ŠR – štátny rozpočet

ÚVO – Úrad pre verejné obstarávanie

VO – verejné obstarávanie

VÚC – vyšší územný celok

Z. z. – Zbierka zákonov

Úvod

V súčasnej dobe, keď sa pravidelne ukazuje, že trh ako taký nedokáže efektívne pôsobiť vo všetkých oblastiach automaticky sám, majú ekonomické nástroje štátu mimoriadny význam. Jedným z týchto národohospodárskych nástrojov je aj štátna pomoc, ktorá vplýva na rozvoj hospodárskych vzťahov v príslušnom členskom štáte Európskej únie, avšak často aj s dosahom za jeho hranice. Vplyv štátnej pomoci môže byť ako pozitívny, tak aj negatívny. Pozitívna stránka sa prejavuje najmä pri snahe štátu zmierňovať regionálne rozdiely, podpore podnikania, obzvlášť v časoch hospodárskej krízy na stimulovanie hospodárskeho rastu alebo pri realizácii sociálnej politiky. Na druhej strane môže štátna pomoc narušiť pravidlá hospodárskej súťaže na trhu, poškodiť súdržnosť Európskej únie a má vplyv na výšku výdavkov verejných financií.

O začiatku politiky štátnej pomoci na Slovensku je možné hovoriť už od roku 1995, kedy nadobudla platnosť Európska dohoda o pridružení. Súčasťou rozpočtových a ekonomických vzťahov sa štátna pomoc stala v roku 1999, kedy vstúpil do platnosti zákon o štátnej pomoci. V minulosti fungoval systém štátnych subvencií, ktoré však nemali právny regulačný podklad. Pojem subvencia teda nahradil pojem štátna pomoc, pričom za koordináciu politiky štátnej pomoci zodpovedalo najskôr Ministerstvo financií Slovenskej republiky, ktoré neskôr od roku 2016 nahradil Protimonopolný úrad.

Predmetom skúmania diplomovej práce je kontrola štátnej pomoci verejných projektov, financovaných z prostriedkov finančnej pomoci Európskej únie v Slovenskej republike.

V prvej kapitole sú prostredníctvom odborných publikácií a dostupných údajov z internetu rozoberané základné pojmy a legislatívne predpisy, týkajúce sa problematiky európskych štrukturálnych a investičných fondov, štátnej pomoci a verejných projektov. V druhej kapitole je stanovený hlavný cieľ diplomovej práce a v tretej kapitole sú definované metodika práce a metódy skúmania, ktoré vedú k naplneniu stanoveného cieľa. Štvrtá kapitola je venovaná praktickej časti diplomovej práce. Prvá časť obsahuje prehľad poskytnutej štátnej pomoci v rokoch 2007 – 2016, s poukázaním na význam pre hospodárstvo SR. Ďalej je popísaný cyklus vybraného verejného projektu, so zameraním na jeho financovanie a overenie vyslovenej hypotézy o splnení kritérií štátnej pomoci. V diskusii sú na základe získaných poznatkov, prostredníctvom testu štátnej pomoci, určené základné riziká, ktoré je nutné brať do úvahy pri kontrole splnenia kritérií štátnej pomoci, so zameraním na verejné podniky a vybrané verejné služby.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Pravidlá hospodárskej súťaže v Európskej únii priamo presadzuje Európska komisia (najmä prostredníctvom Generálneho riaditeľstva pre hospodársku súťaž), spolu s príslušnými národnými orgánmi. Ich cieľom je predovšetkým vytvoriť také ekonomické prostredie, v ktorom všetky hospodárske subjekty súťažia medzi sebou rovnocenne a spravodlivo, a tým prispievajú k dobrému fungovaniu trhu ako národného, tak aj v rámci celej Únie. Iba správne a efektívne fungovanie konkurenčného prostredia bude pre podniky, spotrebiteľov a hospodárstvo Únie skutočným prínosom a zlepši schopnosť presadiť sa aj za hranicami a obstáť v silnej globálnej konkurencii.

Štátna pomoc musí predovšetkým podnecovať súkromné investície vo vybranom regióne, mala by sa obmedziť na nevyhnutné minimum, nemôže odlákať investície z regiónu iného členského štátu, ktorý je rovnako alebo slabšie rozvinutý (tzv. antikohézny účinok) a zároveň jej negatívne účinky nesmú byť neprimerane vysoké. V neposlednom rade, musí brať do úvahy ako právny poriadok Slovenskej republiky, tak aj právo Európskej únie.

V každom členskom štáte pracujú orgány s právomocou presadzovať právne predpisy EÚ, týkajúce sa sféry hospodárskej súťaže. Sú to protimonopolné úrady, ktoré majú v tejto oblasti podobné právomoci ako EK a okrem kontroly štátnej pomoci sa spolu s komisiou zameriavajú aj na prevenciu protisúťažného správania, zefektívňovanie pravidiel a rýchlosť prijímaných rozhodnutí.

Prvá časť diplomovej práce je zameraná na zosumarizovanie podstatných informácií o systéme Európskych štrukturálnych a investičných fondov a systéme poskytovania štátnej pomoci v Slovenskej republike, najmä so zameraním na základné pojmy a platnú legislatívu. Neskôr je text zameraný na možnosti poskytovania štátnej pomoci subjektom, ktoré poskytujú služby vo verejnom hospodárskom záujme a na informácie o verejnom projekte.

1.1 Európske štrukturálne a investičné fondy

Jedným z hlavných cieľov politik EÚ je zabezpečiť vo svete konkurencieschopnosť Únie ako celku. Významným nástrojom na uskutočnenie tohto cieľa je snaha o postupné odstránenie regionálnych a sociálnych rozdielov, najmä prostredníctvom štrukturálnych a investičných fondov. V súčasnosti Európska komisia a jednotlivé členské štáty spravujú

päť hlavných európskych štrukturálnych a investičných fondov:

- **Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR),**
- **Európsky sociálny fond (ESF),**
- **Kohézny fond (KH),**
- **Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV),**
- **Európsky námorný a rybársky fond (ENRF).**

Tieto fondy spravujú členské štáty EÚ prostredníctvom tzv. **partnerských dohôd**, v ktorých je stanovené, ako sa finančné prostriedky použijú počas aktuálneho finančného obdobia, v súčasnosti je to obdobie rokov 2014 - 2020. Pre Slovensko sú prostriedky z týchto fondov strategickým pilierom strednodobej a dlhodobej stratégie rozvoja. Prostredníctvom týchto fondov sa totiž mobilizujú aj ďalšie dodatočné verejné štátne finančné zdroje, ktoré stimulujú hospodársky rast SR. Plánované investície sú v súlade s programom „Stratégia Európa 2020“. Na aktuálne obdobie bolo v pláne vyčlenených z EŠIF 15,287 mld. EUR a zo štátneho rozpočtu SR celkom 4,272 miliárd EUR (spolu 19,559 miliárd EUR)¹, ktoré budú použité prostredníctvom nasledovných operačných programov.

Tabuľka 1: Operačné programy na roky 2014 – 2020.

NÁZOV OP	TYP OP
<i>OP Výskum a inovácie</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z EFRR
<i>OP Technická podpora</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z EFRR
<i>Integrovaný regionálny OP</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z EFRR
<i>OP Integrovaná infraštruktúra</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z EFRR
<i>OP Kvalita životného prostredia</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z EFRR
<i>OP Ľudské zdroje</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z ESF a EFRR
<i>OP Efektívna verejná správa</i>	vnútroštátny OP spolufinancovaný z ESF
<i>Program rozvoja vidieka</i>	OP financovaný z EPFRV
<i>OP Rybné hospodárstvo</i>	OP financovaný z EFNRH
<i>OP cezhraničnej spolupráce</i>	OP financovaný z EFRZ
<i>OP nadnárodnej spolupráce</i>	OP financovaný z EFRZ
<i>OP medziregionálnej spolupráce</i>	OP financovaný z EFRZ
<i>OP potravinovej a základnej materiálnej pomoci</i>	OP financovaný z FEAD

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <http://partnerskadohoda.gov.sk/operacne-programy/>

¹ EURÓPSKA KOMISIA. *Slovakia – European Structural and Investment funds* [online]. 2018. [cit. 2018-01-25]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/SK>

Pre žiadateľov, a teda potenciálnych prijímateľov pomoci, sú jednotlivé operačné programy a dokumenty základom, nakoľko obsahujú stanovené priority, objem a spôsob riadenia finančných zdrojov.

V SR sú právne vzťahy pri poskytovaní príspevku z EŠIF, v programovom období 2014 – 2020, upravené v **Zákone o príspevku poskytovanom z EŠIF č. 292/2014 Z.z.**, ktorého predmetom sú „postup a podmienky poskytovania príspevku, práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním príspevku, pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy a zodpovednosť za porušenie podmienok poskytnutia príspevku.“ Pri poskytovaní príspevku sú podľa tohto zákona uplatňované najmä princípy transparentnosti, partnerstva, efektívnosti, hospodárnosti, účinnosti, účelnosti, nediskriminácie a zákazu konfliktu záujmov.

Vládou SR bol schválený materiál **„Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov (verzia 4)“**, ktorý predkladá Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ako koordinačný orgán v systéme poskytovania príspevkov z EŠIF na príslušné programové obdobie. Je to materiál, ktorý predstavuje komplex pravidiel, povinností a postupov pre subjekty, ktoré sú zapojené do poskytovania príspevkov v SR. Jednou z hlavných úloh toho dokumentu je zabezpečenie úplného a správneho uplatňovania pravidiel stanovených legislatívou EÚ a SR.²

Finančné prostriedky z EŠIF a taktiež aj finančné prostriedky, pochádzajúce zo štátneho rozpočtu SR, sú poskytované formou nenávratného príspevku na uskutočnenie projektov, a to na základe zmluvy alebo rozhodnutia o schválení žiadosti. Pod pojmom projekt sa v tomto prípade rozumie komplex činností, ktoré žiadateľ predkladá v žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku a ktoré realizuje prijímateľ sám, prípadne s partnerom, v zmysle zmluvy alebo rozhodnutia o schválení žiadosti. Za projekt sa podľa zákona považuje aj integrovaný projekt a kolektívna investícia.

Podľa **Nariadenia EÚ č. 1303/2013** by členské štáty mali prijať také opatrenia, aby „zabezpečili správne vytvorenie a fungovanie svojich systémov riadenia a kontroly, s cieľom poskytnúť istotu zákonnosti a regulárnosti využívania EŠIF a v súvislosti so zabránením, zisťovaním a opravou nezrovnalostí a porušení práva Únie.“

Vznik Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu ako centrálného koordinačného orgánu (k 01.06.2016) znamenal posun najmä v oblasti koordinácie, implementácie a riadenia EŠIF a jeho najdôležitejšími funkciami sa stali – schvaľovanie

² ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Partnerská dohoda SR na roky 2014-2020* [online]. Bratislava, 2018. [cit. 2018-01-26]. Dostupné na: <http://partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>

záväzných plánov operačných programov, krízové riadenie v prípade ich neplnenia a schvaľovanie výziev. Najmä riziková kontrola výziev ešte pred ich vyhlásením by mala odstrániť chybné nastavené podmienky a predísť tak budúcim problémom.

Hlavnými orgánmi v systéme poskytovania príspevkov z EŠIF a ŠR SR sú Vláda SR a Úrad vlády SR. **Centrálnym koordinačným orgánom** je Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, **riadiacim orgánom** je orgán štátnej správy alebo orgán územnej samosprávy určený vládou na uskutočnenie OP (napr. ministerstvo), **sprostredkovateľským orgánom** je ministerstvo, ostatný ústredný orgán štátnej správy, samosprávny kraj, obec stanovená na plnenie povinností sprostredkovateľského orgánu podľa osobitného predpisu alebo iná právnická osoba, ktorá má odborné, personálne a materiálne predpoklady. **Certifikačným orgánom** je ministerstvo financií, okrem certifikačného orgánu pre Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka. **Orgánom auditu** je ministerstvo financií, okrem orgánu auditu určeného vládou a orgánu auditu pre Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka.³

V septembri 2017 prijala Vláda SR dokument „**Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenia implementácie EŠIF**“ s cieľom reagovať na potreby zmien v systéme riadenia EŠIF v praxi. Viac ako 80% žiadateľov o príspevok z EŠIF v SR potrebovalo v minulosti poradenské služby externých konzultačných firiem. Nakoľko pre niektoré subjekty (napr. obce, mestá, menší podnikatelia a pod.) to predstavovalo značnú finančnú záťaž, bola zriadená regionálna sieť bezplatných informačno-poradenských centier, ktoré poskytujú odborné služby pre všetkých záujemcov o príspevok.

K zmene došlo aj v hodnotení verejných investičných projektov - obligatórne predkladať všetky významné verejné projekty Ministerstvu financií SR, ktoré posúdi, či existujú iné, lepšie spôsoby, ako dosiahnuť stanovený cieľ a zároveň, či by sa verejné prostriedky nedali využiť účinnejšie. Týka sa to projektov v hodnote nad 10 mil. EUR v informatizácii a nad 40 mil. EUR pri ostatných projektoch.

Druhá časť Akčného plánu sa týka zjednodušenia a zníženia administratívnej záťaže žiadateľov o príspevok – napr. elektronické podávanie žiadostí o príspevok z EŠIF, minimalizácia povinných predkladaných príloh k žiadosti, zjednodušenie vykazovania výdavkov, zjednodušenie postupov v prípade zákaziek s nižšou hodnotou atď.⁴

³ Zákon č. 292/2014 Zb. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁴ ÚRAD PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU. *Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenie implementácie EŠIF* [online]. 2017. s. 26-38. [cit. 2018-01-29]. Dostupné na: <https://www.vicepremier.gov.sk/wp-content/uploads/2017/09/Akcny-plan-eurofondy.pdf>

1.2 Štátna pomoc

Podľa článku 107 ods. 1 **Zmluvy o fungovaní EÚ**: „Ak nie je zmluvami ustanovené inak, pomoc poskytovaná v akejkoľvek forme členským štátom alebo zo štátnych prostriedkov, ktorá naruša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.“

Podobne aj v dokumente „**Stratégia rastu Európa 2020**“ (z roku 2010) je politike štátnej pomoci priznaný jej značný význam, nakoľko môže prispieť k dosiahnutiu cieľov „podnecovaním a podporovaním iniciatív pre inovatívnejšie, účinnejšie a ekologickejšie technológie a zároveň uľahčovaním prístupu k investíciám, rizikovému kapitálu a financovaniu výskumu a rozvoja.“⁵

Najväčšia reforma legislatívy, ktorá sa týka štátnej pomoci v EÚ sa začala prijatím dokumentu „**Modernizácia štátnej pomoci EÚ**“, ktorý prijala EK v roku 2012.

Na Slovensku legislatívne upravuje štátnu pomoc **Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci** a **Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov** (účinný od 1.1.2016), ktorých predmetom je ochrana hospodárskej súťaže vo sfére štátnej pomoci a ktoré upravujú základné práva a povinnosti poskytovateľov a prijímateľov štátnej pomoci a minimálnej pomoci a výkon štátnej správy vo sfére poskytovania štátnej pomoci a minimálnej pomoci. Podľa tohto zákona, koordinátorom takejto pomoci je **Protimonopolný úrad SR**, ktorý od roku 2016 nahradil v tejto pozícii Ministerstvo financií, a to ako vo vzťahu k SR, tak aj vo vzťahu k EÚ.

V zákone č. 231/1999 Z. z. a neskôr doplnené v zákone 358/2015 Z. z., sú presne vymenované účely, na ktoré sa môžu poskytnúť peňažné alebo aj nepeňažné prostriedky: regionálny rozvoj, malé a stredné podniky, vývoj, výskum a inovácie, podpora vzdelávania a zamestnanosti, ochrana životného prostredia, kultúra a kultúrne dedičstvo, šport, miestne infraštruktúry, podpora poľnohospodárstva, dopravy, uľahčenie zatvorenia uhľových baní, podpora rizikových finančných operácií.

Priama pomoc vo forme peňažných prostriedkov môže mať podobu dotácie, grantu, príspevku, úhrady časti úveru alebo úrokov z úveru a pod. **Nepriama pomoc** vo forme nepeňažnej je napr. výhodná štátna alebo banková záruka, úľava na dani alebo penále, odklad platenia daní alebo povolenie na platenie v splátkach, predaj majetku

⁵ EURÓPSKA KOMISIA. *Európa 2020 - Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu* [online]. Brusel, 2010. s. 22. [cit. 2018-01-30]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>

štátu/obce pod trhovú cenu, poskytovanie bezplatných alebo čiastočne hrađených poradenských služieb.

Štátna pomoc môže byť poskytnutá subjektom buď podľa schém štátnej pomoci alebo ako individuálna pomoc ad hoc, pričom na jej poskytnutie nie je právny nárok. Podľa zákona je schéma štátnej pomoci záväzný dokument, ktorý sumárne modifikuje poskytovanie pomoci daným príjemcom. Vyhotovuje ho poskytovateľ a odosiela ho koordinátorovi na preverenie súladu s európskymi pravidlami⁶. Podobne aj poskytovateľ ad hoc pomoci (alebo ad hoc minimálnej pomoci) je povinný požiadať koordinátora o stanovisko, či príslušné opatrenie spĺňa podmienky na jeho poskytnutie.

Na minimálnu pomoc, schému štátnej pomoci, ktorá je v súlade s predpismi, individuálnu štátnu pomoc poskytovanú na základe schém štátnej pomoci a pomoc ad hoc, ktorá je v súlade s predpismi sa nevzťahuje notifikačná povinnosť pred EK.

Všetky ostatné formy štátnej pomoci podliehajú notifikačnej povinnosti a je možné ich poskytnúť iba v prípade, ak boli schválené Európskou komisiou. Notifikáciu predkladá v stanovenej forme poskytovateľ koordinátorovi pomoci, ktorý ak posúdi z pohľadu súladu s osobitnými predpismi, že je v poriadku, bezodkladne žiada EK o vydanie rozhodnutia.

Kontrolu poskytnutej štátnej pomoci môže vykonávať ako poskytovateľ u príjemcu, tak aj koordinátor u poskytovateľa alebo príjemcu. Na vykonávanie kontroly sa vzťahuje **Zákon č. 357/2015 Z.z.** o finančnej kontrole a audite.

Vo všeobecnosti je možné skonštatovať, že výhoda nastane vtedy, ak pri štátnej pomoci klesajú náklady, ktoré by inak príjemca bol nútený pri realizácii svojej hospodárskej činnosti zaplatiť z vlastných prostriedkov. Selektívnosti pri poskytovaní štátnej pomoci sa dá rozumieť tak, že sa jedná o zárok, ktorý sa neuplatňuje na všetky subjekty trhu rovnako. Môže dôjsť aj k negatívnym účinkom pomoci, a to z pohľadu nárastu alebo udržania mocnej pozície príjemcu na trhu, čo predstavuje porušenie pravidiel hospodárskej súťaže. Ak štátna pomoc umocní, resp. zlepši konkurenčnú silu príjemcu v komparácií s konkurentmi príjemcu, pokladá sa to za pomoc poškodzujúcu hospodársku súťaž. Tento typ pomoci dokáže interferovať aj obchod medzi členskými krajinami, ak príjemca uskutočňuje podnikateľskú činnosť s artiklami, ktoré by mohli byť obchodované medzi členskými krajinami.⁷

⁶ Schémy štátnej pomoci sú zverejnené na portáli www.statnapomoc.sk, ktorú spravuje PMÚ

⁷ NOVÁČKOVÁ, Daniela – PAŠKRTOVÁ, Lucia. Uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci na Slovensku [online]. In: *Auspicia : recenzovaný časopis pro otázky společenských a humanitných věd*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, roč. 11, č. 2, s. 14. ISSN 1214-4967. Dostupné na: [ftp://193.87.31.84/0191421/Auspicia-2.2014.pdf](http://193.87.31.84/0191421/Auspicia-2.2014.pdf)

Portál na elektronické monitorovanie a evidenciu štátnej pomoci – **IS SEMP** je riadený prostredníctvom PMÚ. Na základe zákonného ustanovenia došlo k vytvoreniu tohto centrálného registra na evidenciu štátnej pomoci (vrátane minimálnej), v ktorom sú uvedené informácie o poskytnutej pomoci na území Slovenskej republiky.

Centrálny register sa skladá z troch častí:

- **CRM SYSTÉM** - do tejto časti má oprávnenie iba koordinátor pomoci
- **ZABEZPEČENÝ PORTÁL** - *sempsecure.kti2dc.sk* – tu majú oprávnený vstup poskytovatelia pomoci a vykonávatelia schém. Na tomto mieste sa priamo vkladajú údaje do centrálného registra.
- **VEREJNÝ PORTÁL** - *semp.kti2dc.sk* – poskytuje elementárne informácie pre občanov a širokú verejnosť

EK vo svojom **Nariadení č.651/2014**, ktorým pokračuje v reforme štátnej pomoci presnejšie vymedzuje pojmy, týkajúce sa vybraných druhov pomoci a uvádza transparentnosť (článok 5), ako kľúčovú pri poskytovaní ŠP. „Transparentná pomoc“ je taká, pri ktorej dokážeme vopred exaktne stanoviť ekvivalent hrubého grantu bez nutnosti určenia miery rizika. Na účely transparentnosti a rovnakého zaobchádzania je nutné, aby všetky členské štáty používali rovnakú metódu výpočtu. Aby došlo k zjednodušeniu rovnice výpočtu, pomoc, ktorá nie je podaná v podobe hotovosti sa musí pretvoriť na jej ekvivalent hrubého grantu.⁸

Podľa Zmluvy o fungovaní EÚ sú štátnou pomocou opatrenia, ktoré spĺňajú nasledovné kumulatívne kritériá:

- a) Prevod verejných zdrojov (štátne prostriedky) a pripísateľnosť štátu
- b) ekonomické zvýhodnenie príjemcu pomoci
- c) selektívnosť opatrenia pomoci
- d) dopad na hospodársku súťaž
- e) dopad na vnútorný obchod EÚ

Ad a) V rámci čerpania pomoci, musí dôjsť k prevodu verejných zdrojov. Poskytovateľom môže byť štát, VÚC, obec, štátna organizácia, verejný alebo súkromný subjekt, ktorý spravuje štát. Poskytnutie pomoci môže byť uskutočnené prostredníctvom

⁸ EURÓPSKA KOMISIA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) č. 651/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy* [online]. Brusel, 2014. s. 4. [cit. 2018-01-10]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=EN>

pozitívnych transferov (napr. grant) alebo prostredníctvom negatívnych transferov (napr. oslobodenie od daňovej povinnosti) - pričom sa štát zrieka príjmov, ktoré by potenciálne získal. Ak je prevod uskutočnený verejným podnikom, je potrebné, aby bola dokázaná tzv. pripísateľnosť štátu, pretože nestačí iba skutočnosť, že je podnik pod kontrolou štátu. Je nutné preveriť aj skutočný vplyv štátu na konkrétny prípad a všetky relevantné ukazovatele s tým súvisiace.

Ad b) Ekonomická výhoda príjemcu pomoci existuje vtedy, keď sa vďaka pomoci štátu posilní hospodárska situácia subjektu. Za výhodu sa považuje každý typ hospodárskej výhody, ktorú by subjekt nedosiahol pri klasických trhových podmienkach, teda bez intervencie štátu. Dôležitý je iba účinok opatrenia na subjekt, nie forma, dôvod ani cieľ intervencie štátu. Vplyv výhody na subjekt sa vyhodnotí tak, že sa uskutoční komparácia finančnej situácie podniku po prijatí pomoci s jeho finančnou situáciou, ak by sa výhoda neuskutočnila.

Pri štátnej pomoci je významná, okrem udelenia pozitívnej výhody hospodárskeho charakteru, aj výhoda oslobodenia od hospodárskej záťaže, ktorá obsahuje rozsiahlu kategóriu vyjadrujúcu akékoľvek zníženie poplatkov, ktoré sú spravidla súčasťou podnikového rozpočtu.

Ekonomická výhoda môže byť aj nepriama, keď sa pomoc napr. podmieni nákupom tovaru alebo služieb iba od vybraných podnikov. To znamená, že nepriama výhoda je poskytnutá vtedy, keď je opatrenie navrhnuté tak, že jeho druhotné vplyvy sú nastavené na identifikovateľné subjekty.

Ad c) Pojem štátna pomoc sa však nevzťahuje na všetky opatrenia, ktoré zvyhodňujú niektoré subjekty. Vzťahuje sa to iba na opatrenia, ktoré selektívnym spôsobom privilegujú buď vybrané subjekty alebo celé hospodárske odvetvie. Selektívnosť sa môže prejavovať materiálne (iba určité subjekty alebo odvetvia) alebo geograficky (regionálna).

Ad d) Opatrenie, ktoré poškodzuje hospodársku súťaž (alebo hrozí, že ju poškodí) je také, ktoré posilňuje konkurenčné postavenie daného subjektu v porovnaní s ostatnými subjektmi, ktoré s ním v príslušnom odvetví súťažia alebo môžu súťažiť. K narušeniu môže dôjsť aj vtedy, ak štát síce nepomáha k rozvoju daného subjektu, ale udržiava jeho aktuálne postavenie na trhu, ktoré by subjekt za normálnych okolností stratil.

Ad e) Pokiaľ štátna pomoc nenarušuje iba hospodársku súťaž príslušného národného trhu, ale presahuje aj na trhy ostatných členských štátov, hovoríme o obchode ovplyvnenom pomocou, a to aj v prípade, ak sa daný subjekt nepodieľa na cezhraničnom

obchode. Stačí, aby sa dotáciou obmedzila možnosť pôsobenia iných zahraničných subjektov na danom trhu. Z právneho hľadiska však neexistuje stanovený limit alebo hranica, kedy je možné povedať, že danou dotáciou bude obchod medzi členskými krajinami ovplyvnený.

Opatrenia pomoci spĺňajúce všetky spomínané kritéria sú v podstate nezlučiteľné s vnútorným trhom. Zásada nezlučiteľnosti ale nepredstavuje úplný zákaz. Zmluva o fungovaní EÚ definuje tzv. výnimky, kedy sa štátna pomoc môže pokladať za akceptovateľnú. Vytvorením takýchto výnimiek sa zdôvodňuje preverovanie chystaných opatrení, týkajúcich sa štátnej pomoci Komisiou.

Všetky pravidlá poskytovania štátnej pomoci sa aplikujú len v prípade, keď je príjemcom pomoci „podnik“. Súdny dvor EÚ definoval pojem podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na právny status (napr. štátny podnik, združenie, nadácia a pod.) a spôsob financovania (nie je dôležité, či bol podnik založený za účelom dosahovania zisku). Z toho vyplýva, že označenie nejakého subjektu za podnik, bude plne závisieť od jeho hospodárskej činnosti, pričom hospodársku činnosť možno považovať za aktivitu, ktorá pozostáva z umiestňovania tovarov alebo služieb na trhu.

Európska komisia, ktorá má v rozhodovaní o štátnej pomoci silné rozhodovacie právomoci, zverejňuje pravidelne údaje o prípadoch kedy zistila, že pomoc bola poskytnutá neoprávnene alebo sa jedná o pomoc nezlučiteľnú. Každý členský štát EÚ má po takomto zistení EK povinnosť bez meškania poskytnuté prostriedky vymáhať od príjemcu naspäť, vrátane úrokov.⁹ Rozhodnutie EK má prednosť pred ustanoveniami vnútroštátneho práva a je vylúčené z preskúmavania pred vnútroštátnymi orgánmi. Jedná sa priamo o exekučný titul, podľa ktorého štátna pomoc nadobudnutá neoprávnene je vymáhaná prostredníctvom exekučného konania.¹⁰

Ustanovenie čl. 108 ods. 2 Zmluvy o fungovaní EÚ obsahuje všeobecné procesné pravidlá pre prípady, že poskytnutá pomoc nie je v súlade s vnútorným trhom alebo je zneužívaná. Existuje niekoľko typov konaní:

- postup, týkajúci sa notifikovanej pomoci
- konanie týkajúce sa neoprávnenej pomoci
- konanie týkajúce sa zneužitia pomoci a
- postup týkajúci sa existujúcich schém pomoci.

⁹ EURÓPSKA KOMISA. *Kontrola štátnej pomoci* [online]. 2018. [cit. 2018-01-15]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

¹⁰ VLÁDA SR. *Dôvodová správa – Rokovanie vlády SR* [online]. Bratislava, 2011. s. 2. [cit. 2018-02-05]. Dostupné na: www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-135778

S vývojom hospodárskych, ale aj spoločenských potrieb, sa nutne musia vyvíjať aj pravidlá štátnej pomoci. Napríklad zatiaľ jedno z posledných nariadení EK sa týka zmien pomoci v prípade letiskovej a prístavnej infraštruktúry, stropov vymedzujúcich notifikačnú povinnosť pomoci na kultúru a zachovanie kultúrneho dedičstva a na športovú a multifunkčnú rekreačnú štruktúru, a taktiež aj schémy regionálnej prevádzkovej pomoci pre najvzdialenejšie regióny.¹¹

1.3 Služby všeobecného hospodárskeho záujmu

„Služby všeobecného hospodárskeho záujmu sú služby, ktoré vykazujú osobité črty v porovnaní s ostatnými hospodárskymi činnosťami.“¹² Túto charakteristiku potvrdil vo svojom rozhodnutí Súdny dvor EÚ. Pojem služba všeobecného hospodárskeho záujmu nie je presne vymedzený v právnych predpisoch EÚ. Dokument **Rozhodnutie Komisie č. 2012/21/EÚ** obsahuje ustanovenia pre štátnu pomoc vo forme náhrady za SVHZ pre vybrané podniky a podobne aj **Príručka EK** z roku 2013 obsahuje výklad pojmu SVHZ, ktoré považuje za „hospodárske alebo nehospodárske činnosti, ktorých výsledkom je všeobecný verejný prospech a ktoré by sa na trhu nevyskytovali bez verejnej intervencie alebo by boli poskytované za iných podmienok, pokiaľ ide o kvalitu, bezpečnosť, dostupnosť, rovnaký prístup alebo všeobecný prístup.“¹³

Dokument Systém riadenia EŠIF o tomto druhu služieb hovorí nasledovne: „Služby všeobecného hospodárskeho záujmu sú hospodárske činnosti, ktoré verejné orgány označujú ako činnosti osobitného významu pre občanov a činnosti, ktoré by sa neposkytovali (alebo by sa poskytovali za odlišných podmienok), ak by neexistoval žiadny verejný zásah.“¹⁴

EK na svojom portáli vo všeobecnosti definuje, že sú to služby: „ktoré sa podľa verejných orgánov členských krajín EÚ poskytujú vo všeobecnom záujme, a preto sa na ne vzťahujú osobitné záväzky vyplývajúce zo služieb vo verejnom záujme. Tieto služby môže

¹¹ EURÓPSKA KOMISA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) 2017/1084* [online]. Brusel, 2017. [cit. 2018-01-11]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R1084&from=EN>

¹² EURÓPSKA KOMISA. *Oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci Európskej únie na náhrady za služby všeobecného hospodárskeho záujmu* [online]. 2012. s. 8. [cit. 2018-01-29]. Dostupné na: http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2015/02/sluzbyvseobecnehohospodarskehozaujmu1_3.pdf

¹³ EURÓPSKA KOMISA. *Príručka k uplatňovaniu pravidiel Európskej únie týkajúcich sa štátnej pomoci, verejného obstarávania a vnútorného trhu na služby vo všeobecnom hospodárskom záujme a najmä na sociálne služby vo všeobecnom záujme* [online]. Brusel, 2013, s. 21. [cit. 2018-04-04]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_sk.pdf

¹⁴ ÚRAD PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU. *Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov* [online]. 5. vyd. Bratislava, 2017. s. 217. [cit. 2018-01-29]. Dostupné na: <https://www.opvai.sk/media/98770/system-riadenia-esif-verzia-5.pdf>

poskytovať buď štát alebo súkromný sektor.“¹⁵

Obsah pojmu služieb vo všeobecnom hospodárskom záujme (SVHZ) nie je statický, ale s vývojom spoločnosti sa neustále vyvíja. Závisí predovšetkým od potrieb občanov, technického a technologického pokroku a spoločensko-politických preferencií samotných členov EÚ.

Verejné orgány členských štátov majú významnú právomoc pri vymedzovaní toho, čo považujú za SVHZ, avšak zároveň musia brať do úvahy obmedzenia určené právom EÚ (napr. v odvetviach, harmonizovaných na úrovni EÚ) alebo očividne nesprávne posúdenie (napr. služby vnútroštátnych prístavov a pod.). Právomoc teda nie je neobmedzená a nemožno ju ľubovoľne vykonávať iba preto, aby sa vybranému hospodárskemu odvetviu alebo subjektu umožnilo, aby sa mohli vyhnúť uplatňovaniu pravidiel hospodárskej súťaže pri poskytovaní prostriedkov štátnej pomoci.

Keďže sa presná a úplná definícia týchto služieb v európskom práve nenachádza, využívajú sa pre prax aj rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, ktorý napr. v rozsudku vo veci Altmark Trans GmbH objasnil podmienky, za ktorých náhrada za SVHZ nepredstavuje štátnu pomoc, ale ide o kompenzáciu – protihodnotu za služby poskytnuté podnikmi, ktorým bola pomoc poskytnutá na realizáciu SVHZ. Táto kompenzácia sa nepokladá za štátnu pomoc, ak sú splnené štyri hlavné kumulatívne kritériá, teda že boli presne definované záväzky, ktorých realizáciou bol poverený príjemca pomoci; boli vopred určené objektívne a transparentné kritériá na výpočet kompenzácie, pričom jej výška nesmie presiahnuť sumu, ktorá je nevyhnutná na pokrytie všetkých výdavkov, ako aj vrátane primeraného zisku. Posledným pravidlom je, ak výber subjektu neprebehol prostredníctvom výberového konania vo verejnej súťaži, výška kompenzácie nevyhnutných výdavkov sa vypočíta prostredníctvom analýzy výdavkov stredne veľkého podniku, ktorý je primerane riadený a vybavený prostriedkami na realizáciu takýchto záväzkov. Ak tieto štyri kumulatívne kritériá nie sú splnené, náhrada za SVHZ predstavuje štátnu pomoc.

Podnik, ktorý je prijímateľom pomoci, nemôže byť podnikom v ťažkostiach a nemôže byť voči nemu vedené konanie o vrátenie neoprávnene prijatej pomoci z predchádzajúceho obdobia a musí byť jednoznačne poverený poskytovaním konkrétnej SVHZ, na ktorú sa pomoc poskytuje.

¹⁵ EURÓPSKA KOMISA. *Služby všeobecného záujmu* [online]. 2018. [cit. 2018-01-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/topics/single-market/services-general-interest_sk

Poverovací akt zahŕňa okrem odkazu na Rozhodnutie EK č. 2012/21/EÚ najmä:

- a) obsah a trvanie záväzkov SVHZ
- b) označenie príslušného subjektu a prípadne príslušné územie
- c) charakter výhradných a osobitných práv priznaných subjektu príslušným orgánom
- d) opis mechanizmu náhrad a parametre na výpočet, kontrolu a prehodnocovanie náhrady
- e) opatrenia na predchádzanie vzniku nadmernej náhrady a na vrátenie nadmernej náhrady.

Poverenie subjektu by nemalo trvať dlhšie, ako je obdobie potrebné na odpísanie najviac podstatného aktíva, ktoré bolo potrebné na poskytovanie SVHZ. Pri poverovaní sa musí poskytovateľ zaviazat', že nebude porušovať žiadne pravidlá v oblasti verejného obstarávania, dodrží požiadavky transparentnosti, nediskriminácie a rovnakého zaobchádzania.¹⁶

Každé dva roky musí členská krajina predložiť EK správu s prehľadom o celkovej výške poskytnutej pomoci subjektom, patriacim k poskytovateľom SVHZ, o skutočnostiach, či pri určitom type služieb spôsobilo uplatňovanie zásad EÚ problémy alebo či boli podané sťažnosti tretích strán (okrem iných informácií).

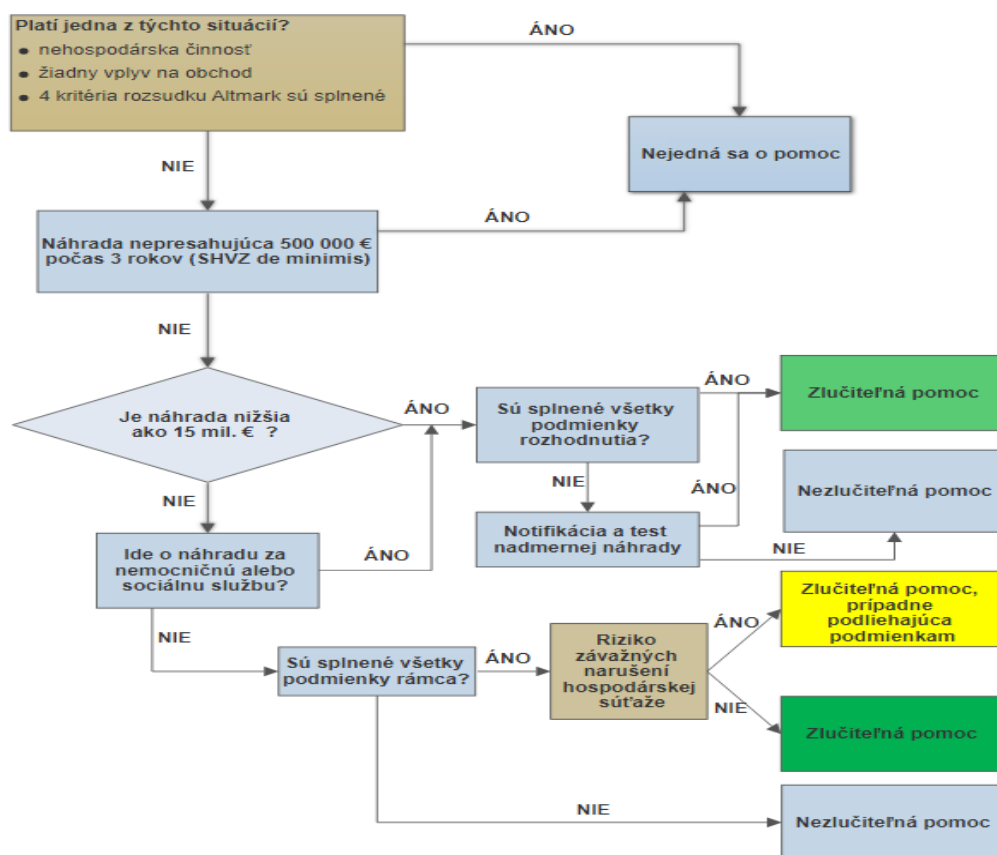
Problematika príspevkov na SVHZ je široká a značne komplikovaná. Každodenná prax prináša nové otázky, ktoré je potrebné riešiť včas a s patričnou dôkladnosťou, čím sa dá predísť problémom pri kontrole financovania projektov. Ako príklad môžeme uviesť problematiku verejných obstarávaní, ktorých kritériom by malo byť poskytovanie služieb za najnižšiu cenu pre verejnosť. Vznikli obavy, že takto stanovené podmienky by mohli viesť k poskytovaniu nekvalitných služieb. Súdny dvor však v rozsudku vo veci Altmark vysvetlil, že výraz „najnižšie náklady pre verejnosť“ je širší ako najnižšia cena, a že teda výsledkom verejného obstarávania nemusí byť vždy najnižšia cena, aby bolo splnené povinné kritérium z rozsudku.

Podobne vznikla aj otázka, či sú splnené kritériá, ak sa verejného obstarávania zúčastní iba jeden subjekt, ktorý predložil ponuku. Platí všeobecná zásada, že postup, v rámci ktorého je predložená iba jedna ponuka je nedostatočný na splnenie požadovaného kritéria. Môžu však existovať prípady, kedy je i tak zaručená „najnižšia cena pre verejnosť“, avšak musia existovať obzvlášť silné záruky takejto skutočnosti.

V nasledovnom diagrame (Obrázok 1) uvádzame hlavné kroky, podľa ktorých je potrebné postupovať pri určovaní nástrojov, ktoré je možné uplatniť pri náhrade za SVHZ.

¹⁶ EURÓPSKA KOMISIA. *OZNÁMENIE KOMISIE – Rámec Európskej únie pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme (2011)* [online]. Brusel, 2012. [cit. 2018-02-06]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52012XC0111%2803%29>

Obrázok 1: Logické kroky analýzy v prípade náhrady za službu vo verejnom záujme

Zdroj: vlastné spracovanie podľa http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_sk.pdf

SVHZ sa delia na tri hlavné kategórie:

- 1 **Služby všeobecného hospodárskeho záujmu** – jedná sa o elementárne služby, ktoré sa poskytujú za úhradu (napr. poštové služby). Pre tieto služby platia pravidlá EÚ pre vnútorný trh a hospodársku súťaž, avšak jestvujú výnimky pre prípady, kedy je potrebné chrániť prístup obyvateľov k týmto službám.
- 2 **Nehospodárske služby** – nepodliehajú osobitným predpisom EÚ ani pravidlám vnútorného trhu ani hospodárskej súťaže (napr. polícia alebo systémy sociálneho zabezpečenia a pod.).
- 3 **Sociálne služby všeobecného záujmu** – môžu byť hospodárskej aj nehospodárskej povahy. Tieto služby pomáhajú k uspokojovaniu potrieb senzitívnej časti obyvateľstva a sú založené na zásade spolupatričnosti a rovnakého prístupu (napr. oblasť sociálneho zabezpečenia, sociálne bývanie, zamestnanecké schémy a pod.).

V roku 2011 na základe širokých verejných rozhovorov EK prijala upravený balík pravidiel EÚ týkajúci sa problematiky štátnej pomoci na posudzovanie náhrad poskytovaných z verejných zdrojov za SVHZ. Nové pravidlá obsahovali najmä:

- oznámenie, ktoré vysvetľuje hlavné termíny z oblasti štátnej pomoci, spojené so SVHZ (napr. pomoc, hospodárska činnosť a pod.)
- nariadenie o pomoci de minimis na SVHZ, kde je uvedené, že pri náhrade za SVHZ, ktorá je nižšia ako pol milióna EUR a bola udelená v ktoromkoľvek časovom limite troch rozpočtových rokov, nie je potrebná kontrola štátnej pomoci,
- revidované rozhodnutie, na základe ktorého nie sú členské krajiny povinné notifikovať náhradu za SVHZ v prípade, ak sú dodržané požiadavky rozhodnutia v oblasti zlučiteľnosti,
- revidovaný rámec, v ktorom sú stanovené predpisy na hodnotenie možnej náhrady na SVHZ, ktorá je štátnou pomocou a nie je oslobodená od notifikácie. Vtedy sa musia dané prípady notifikovať EK a v prípade, že plnia kritériá rámca, môžu byť prehlásené za zlučiteľné.

1.4 Štátna pomoc de minimis

Podmienky poskytovania pomoci de minimis upravuje Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013 a vzťahuje sa takmer na každý sektor okrem sektoru rybolovu a akvakultúry, prvovýroby poľnohospodárskych produktov, spracovania a marketingu poľnohospodárskych výrobkov, pomoci na činnosti, súvisiace s exportom do krajín mimo EÚ a pomoci, ktorá je podmienená preferovaním používania domáceho tovaru pred tovarom importovaným.

Opatrenia pomoci de minimis nepodliehajú notifikačnej povinnosti na základe toho, že nespĺňajú všetky predpísané podmienky štátnej pomoci z článku 107 ods. 1 ZFEÚ a zároveň spĺňajú podmienky uvedeného nariadenia.

Jednou z hlavných podmienok je, že celková výška štátnej pomoci de minimis pre jeden subjekt nesmie presiahnuť sumu 0,2 milióna EUR počas obdobia troch po sebe nasledujúcich fiškálnych rokov. Výnimku tvorí pomoc pre subjekty, ktoré vykonávajú cestnú nákladnú dopravu v prenájme/za úhradu, ktorá je vo výške 0,1 milióna EUR v tom istom časovom období a pomoc nie je možné využiť na nákup vozidiel cestnej nákladnej dopravy. Tieto stropy poskytnutej pomoci sa realizujú bez ohľadu na to, akým spôsobom

bola pomoc poskytnutá a tiež či bola poskytnutá zo zdrojov členského štátu alebo z fondov EÚ. Nato, aby sa pomoc považovala za poskytnutú, nie je dôležitý dátum vyplatenia pomoci podniku, ale dátum vzniku právneho nároku na pomoc, ktorá vznikla na základe právoplatného vnútroštátneho systému. Stanovené výšky stropov pomoci majú význam najmä z pohľadu možného narušenia hospodárskej súťaže a nepriaznivých vplyvov na obchod v rámci trhu EÚ.

Všetky členské štáty EÚ by mali používať rovnaké metódy výpočtu pomoci. Pomoci, ktoré nie sú poskytované formou hotovostného grantu sa musia prekonvertovať na ekvivalent hrubého grantu, ktorý si vyžaduje používanie trhových úrokových sadzieb platných v čase poskytnutia pomoci, pričom týmito trhovými sadzbami by mali byť referenčné sadzby, ktoré sú stanovené v oznámení Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb.

1.5 Test štátnej pomoci

Vzor testu štátnej pomoci (Príloha 2) vydáva centrálny koordinačný orgán. Výsledkom testu by malo byť preukázanie, či dané činnosti spĺňajú alebo nespĺňajú kritériá poskytnutia štátnej pomoci. Toto zistenie musí byť zohľadnené v podmienkach, ktoré sú uvedené v jednotlivých výzvach pre danú štátnu pomoc/pomoc de minimis a vo vypracovanej schéme štátnej pomoci alebo pomoci de minimis. Štátna pomoc a minimálna pomoc sú oddelené právne inštitúty, na ktoré sa aplikujú odlišné pravidlá poskytovania pomoci.

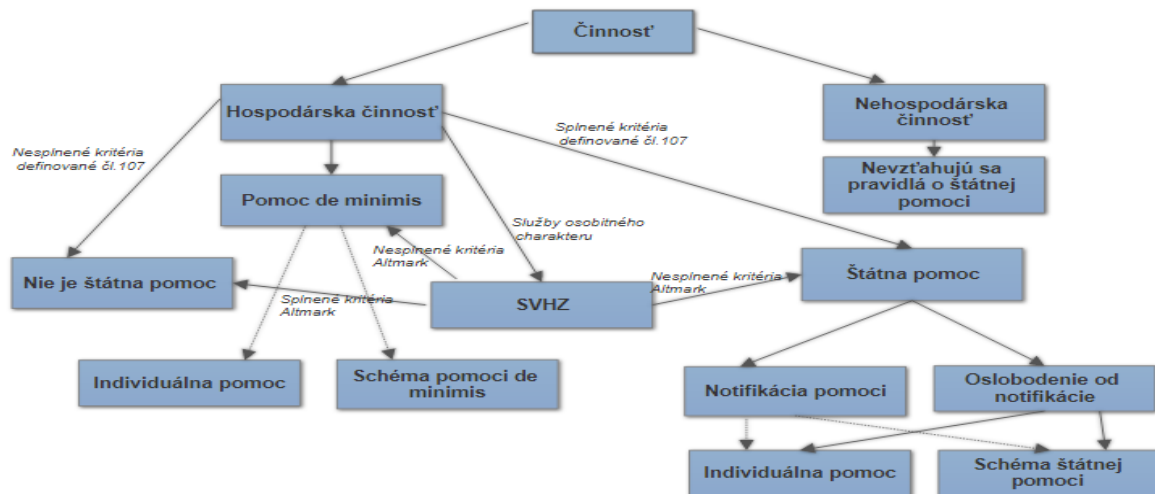
Obrázok 2 predstavuje tzv. rozhodovací algoritmus, ktorý sa ešte pred poskytnutím pomoci venuje všeobecným prípadom, a preto nemusí obsiahnuť všetky špecifické činnosti.

Pokiaľ sa neskôr objaví nejaká ad hoc činnosť, ktorá nebola definovaná pri vytváraní schém pomoci, musí sa táto činnosť preskúmať dodatočne, či je možné zahrnúť ju pod činnosti existujúcej schémy alebo je možné udeliť pomoc v súlade s Nariadením č. 651/2014, ktoré určilo niektoré kategórie pomoci za zlučiteľné s trhom EÚ alebo je nutné požiadať EK o jej schválenie (t.j. danú činnosť notifikovať). Danú ad hoc činnosť nie je nutné notifikovať v situácií, ak spĺňa podmienky Nariadenia č. 1407/2013 o pomoci de minimis.

Ak daná činnosť predstavuje službu všeobecného hospodárskeho záujmu, v tomto prípade ak sú splnené všetky podmienky, ktoré obsahuje rozsudok vo veci Altmark, náhrada za túto službu nie je štátnou pomocou. Ale pokiaľ aspoň jedno z kritérií nie je

splnené a zvyšné podmienky dodržané sú, náhrada za takúto službu môže byť štátnou pomocou/pomocou de minimis.

Obrázok 2: Rozhodovací algoritmus pre všeobecné prípady poskytnutia pomoci

Zdroj: www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-168739

1.6 Štátna pomoc pre malé a stredné podniky

Prevažná väčšina malých a stredných podnikov v rámci trhu EÚ pôsobí iba v prostredí národných trhov, nakoľko sa nedokážu za hranicami presadiť popri silných nadnárodných spoločnostiach. Na druhej strane tieto malé a stredné podniky, vrátane mikropodnikov tvoria až 99 % (okolo 23 miliónov podnikov) všetkých podnikov EÚ a v roku 2015 vygenerovali takmer štyri bilióny pridanej hodnoty a zamestnávali približne 90 miliónov osôb.¹⁷

1.7 Verejný projekt

Pojem „verejný projekt“ nie je v legislatíve vymedzený presnou definíciou, ktorá by bola všeobecne prijatá pre bežnú prax. Projekt ako taký, je tvorivý proces plánovania a riadenia viac či menej rozsiahlych činností. Jedna z definícií tohto pojmu hovorí, že: „Projekt je cieľavedomý návrh na uskutočnenie určitej inovácie v daných termínoch zahájenia a ukončenia.“¹⁸ Investičné rozhodovanie patrí medzi najvýznamnejšie druhy rozhodovania ako v súkromnej, tak i vo verejnej sfére. Samozrejme, čím je projekt rozsiahlejší, tým je dopad na firmu, jej okolie, mesto, obec, prípadne i celú krajinu väčší. Iná definícia projektu tvrdí, že „projekt má iba dočasný charakter, pevne daný začiatok

¹⁷ EURÓPSKY PARLAMENT. *Malé a stredné podniky* [online]. Brusel, 2017. s. 15. [cit. 2018-01-02]. Dostupné na: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_5.9.2.pdf

¹⁸ NĚMEC, Vladimír. *Projektový management*. Praha: Grada Publishing, 2002. s. 11. ISBN 80-247-0392-0.

a koniec, jeho výsledkom je vytvorenie nejakého unikátneho produktu alebo služby a môžeme povedať, že projekt je dokončený, pokiaľ sú naplnené ciele a zámery investorov.“¹⁹

Európska komisia definuje projekt ako: „sériu činností, zameraných na dosiahnutie jasne stanovených cieľov v rámci jasne definovaného obdobia a s definovaným rozpočtom.“²⁰ V roku 2004 vypracovala EK príručku – Usmernenie k manažmentu projektového cyklu (Project cycle Management Guidelines) s cieľom podporiť relevantnosť, uskutočniteľnosť a účinnosť programov, ktoré sú podporované z fondov EÚ.

Pri skúmaní príslušnej odbornej literatúry sme našli niekoľko publikácií, kde je popísaný aj pojem verejný projekt. Napríklad český profesor F. Ochrana vo svojej publikácii konštatuje, že verejný projekt je treba chápať „ako systémový návrh alokácie verejných zdrojov, ktorý má (spravidla) charakter investičnej akcie. Z vecného hľadiska má verejný projekt formu materiálneho alebo duchovného produktu (verejného statku) s vopred zadanými spoločenskými cieľmi, prínosmi a očakávaniami. O spôsobe alokácie (obsahu a rozsahu) sa rozhoduje (zvyčajne) v procese verejnej voľby. Verejný projekt je teda budúcou zamýšľanou akciou, časovo termínovaným zámerom (plánom). Jeho súčasťou je finančné ohodnotenie, na základe ktorého je hľadaný spôsob, ako efektívne uspokojiť (vo forme investičnej akcie) určité verejné potreby. Verejný projekt je (spravidla) realizovaný formou verejnej zákazky.“²¹

Vo všeobecnosti pod pojmom verejný projekt sú uvádzané aktivity alebo úlohy, plnené v rámci verejného sektora, pri ktorých sú z prevažnej miery použité na financovanie verejných zdrojov. V užšom zmysle je ho možné chápať ako verejný investičný projekt, ktorý k svojej realizácii vyžaduje určité finančné nástroje štátu. S verejnými projektmi sú väčšinou spojené významné externality. Návrh a realizácia konkrétného verejného projektu môže byť jednorazová alebo môže mať charakter opakujúcich sa činností.

Schematicky je možné konštatovať, že určité verejné potreby vyvolajú zámer tieto potreby uspokojiť, následne sa sformulujú konkrétne očakávania a ciele verejného projektu, určia sa nevyhnutné náklady a zdroje ich financovania, vrátane očakávaného prínosu z realizácie projektu, stanoví sa začiatok a koniec. To vyvolá verejnú zákazku, teda

¹⁹ MAREK, Dan – KANTOR, Tomáš. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009. s. 59. ISBN 978-80-87029-56-5.

²⁰ EURÓPSKA KOMISIA. *Project Cycle Management Guidelines* [online]. Brusel, 2004. s. 8. [cit. 2018-02-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/methodology-aid-delivery-methods-project-cycle-management-200403_en_2.pdf

²¹ OCHRANA, František. *Hodnocení veřejných projektů a zakázek*. 3. vydanie. Praha: ASPI, 2004. s. 6. ISBN 80-7357-033-5.

jej prípravu, realizáciu a následné využitie. Verejnou potrebou môže byť napríklad potreba riešiť zastarané osvetlenie v obci. Ak sa v procese verejnej voľby rozhodne, že daná potreba bude uspokojená formou verejného statku a financovaná z verejných zdrojov, dochádza k realizácii vo forme verejnej zákazky.

Každý verejný projekt má svojho zadávateľa (napr. jednotlivé ministerstvá, obec, vyšší územný celok a pod.) a svojho zhotoviteľa, ktorým je spravidla neverejný subjekt, ktorý bol vybraný na základe verejného obstarávania, ktoré sa riadi **Zákonom č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní**.

Pojem zákazka je z právneho hľadiska (§ 3 Zákona č. 343/2015 Z.z.) odplatná zmluva uzatvorená medzi jedným alebo niekoľkými verejnými obstarávateľmi alebo obstarávateľmi na jednej strane a jedným alebo viacerými úspešnými uchádzačmi na strane druhej, ktorej predmetom je dodanie tovaru, uskutočnenie stavebných prác alebo poskytnutie služby. Podľa tohto zákona môže byť zákazka nadlimitnou, podlimitnou alebo s nízkou hodnotou, v závislosti od jej očakávanej hodnoty.

V slovenskej hospodárskej praxi sa pri výberovom konaní verejného obstarávania zaužívala najnižšia cena ako najdôležitejšie kritérium pri výbere dodávateľov tovarov alebo služieb, čo samozrejme znamená nasledovný problém s kvalitou obstaraného predmetu. Pokiaľ by sa verejné subjekty naučili správne využívať napr. tzv. MEAT kritériá (Most Economically Advantageous Tender), bolo by možné dosiahnuť lepší pomer medzi kvalitou a konečnou cenou plnenia – t.j. výber ekonomicky najvýhodnejšej ponuky.

Ústredným orgánom štátnej správy pre verejné obstarávania je „Úrad pre verejné obstarávanie“, ktorý metodicky usmerňuje účastníkov konania a robí najmä dohľad a správu verejných obstarávaní, vedie v elektronickej podobe Vestník verejných obstarávaní a na svojom portáli uverejňuje dôležité dokumenty z oblasti obstarávaní.

Verejné projekty môžeme triediť podľa rôznych kritérií:

- Z hľadiska času na: krátkodobé, strednodobé a dlhodobé;
- Podľa charakteru projektu na: investičné, spotrebné a nedistribučné;
- Podľa odvetvia, kde sa projekt uskutoční;
- Z hľadiska pôvodu na: interné a externé;
- Podľa zdroja financovania – zo štátneho rozpočtu, rozpočtu samosprávy alebo primárne návratné a nenávratné zdroje z fondov EÚ a podobne.²²

Na základe zistených poznatkov z prvej kapitoly, práca pokračuje praktickou

²² SOUKOPOVÁ, Jana. *Metody hodnocení veřejných projektů* [online]. 2018. [cit. 2018-01-11]. Dostupné na: https://is.muni.cz/el/1456/jaro2013/MKV_VZVP/um/33149329/Studijni_text_teoreticky_zaklad.pdf

časťou diplomovej práce, kde je predmetom výskumu najskôr vývoj a výška poskytnutej štátnej pomoci v SR za obdobie rokov 2007 – 2016 a zhodnotenie významu štátnej pomoci pre hospodárstvo SR. Ďalej je určený konkrétny verejný projekt, financovaný z prostriedkov EŠIF a ŠR SR. K danému projektu sa popíše systém, ktorým bolo možné získať finančné prostriedky na jeho realizáciu – operačné programy a výzvu na predkladanie projektov. Následne sa bližšie opíše samotný projekt, stav pred jeho realizáciou, jeho základné údaje, stanovené ciele, aktivity, financovanie a spôsob akým sa realizovalo verejné obstarávanie hlavných predmetov projektu.

Bol vybraný verejný projekt Mesta Považská Bystrica, ktorý sa týka skvalitnenia systému separovaného zberu komunálneho odpadu v meste, jeho realizácia bola ukončená v roku 2015, a teda je možné vidieť konkrétne výsledky jeho uvedenia do praxe. Dôvodom bola aj skutočnosť, že z daného mesta pochádzam, a teda s projektom mám aj vlastnú skúsenosť. Ďalším dôvodom bola jeho aktuálnosť, nakoľko téma separovania komunálneho odpadu je často prezentovaná vzhľadom na to, že Slovensko v separovaní odpadov nedosahuje požadované európske parametre. Európska komisia sa témou odpadov zaoberá veľmi intenzívne, okrem iných opatrení, napríklad jej najnovšia stratégia stanovuje, aby do roku 2030 boli všetky plastové obaly v EÚ recyklovateľné, čo predstavuje výzvu nie len pre výrobcov ale aj pre mestá a obce, ktoré by sa mali už teraz intenzívne pripravovať na nové predpisy. Dnešné verejné projekty by mali byť teda súčasťou širšej vízie daného mesta alebo obce, ako sa chcú s problematikou separovania a následne aj zhodnocovania druhotných surovín vyrovnáť.

Diskusia obsahuje kontrolu štátnej pomoci, prostredníctvom testu štátnej pomoci so zameraním na verejné podniky a vybrané verejné služby, s určením základných rizík, ktoré môžu ovplyvniť rozhodovanie potenciálnych príjemcov pomoci pri určovaní plnenia kritérií štátnej pomoci. Na záver je celá problematika zhrnutá a sú predložené vlastné odporúčania.

2 Cieľ práce

Predmetom výskumu diplomovej práce je kontrola štátnej pomoci verejných projektov, financovaných z prostriedkov finančnej pomoci EÚ v Slovenskej republike.

Hlavným cieľom diplomovej práce je na základe zistených podkladov, prostredníctvom reálneho verejného projektu, poukázať na vybrané riziká, ktoré by mohli vzniknúť pri chybnom posudzovaní kritérií štátnej pomoci u projektov, financovaných z verejných zdrojov, so zameraním na verejné podniky a vybrané verejné služby.

Najskôr však bolo potrebné stanoviť si a postupne splniť niekoľko čiastkových cieľov, ktoré boli nápomocné pri formulovaní záverečných odporúčaní.

Prvým čiastkovým cieľom bolo vytvoriť prehľad najdôležitejších aktuálnych právnych predpisov EÚ, ktoré určujú výklad pojmov a určujú podmienky, za ktorých je možné v jednotlivých štátoch Únie poskytovať vybraným subjektom štátnu pomoc a ktoré kritériá musí pomoc spĺňať, aby bola za štátnu pomoc považovaná. Výsledkom je text prvej kapitoly, ktorej obsah sa stal podkladom pre realizáciu ďalších čiastkových cieľov.

V praktickej časti boli stanovené dva čiastkové ciele. Najskôr to bolo zhodnotenie významu štátnej pomoci pre hospodárstvo SR. Bolo určené časové obdobie od roku 2007 po aktuálnu súčasnosť. Ako prostriedok naplnenia tohto cieľa bola zvolená analýza dostupných štatistických údajov o poskytnutej štátnej pomoci. Druhým čiastkovým cieľom praktickej časti bolo popísať cyklus vybraného verejného projektu a overiť prostredníctvom testu štátnej pomoci vyslovenú hypotézu o splnení kritérií štátnej pomoci.

Na základe všetkých zistení bol v diskusii prostredníctvom dotazníka, vychádzajúceho z otázok testu štátnej pomoci naplnený hlavný cieľ diplomovej práce, s poukázaním na vybrané riziká, ktoré môžu vzniknúť pri chybnom posudzovaní kritérií štátnej pomoci u verejných projektov a ktoré môžu následne viesť k problémom, až do povinnosti finančnú pomoc vrátiť.

3 Metodika práce a metody skúmania

Existuje všeobecný názor, že štátna pomoc narušuje hospodársku súťaž na trhu EÚ a poškodzuje obchod. Vybrané subjekty získavajú neoprávnené výhody v porovnaní s podobnými subjektmi v ostatných členských štátoch. Na druhej strane má štátna pomoc veľký význam, najmä pri stieraní regionálnych rozdielov alebo pri podpore hospodárskeho rastu. Úlohou Európskej komisie je určovať pravidlá poskytovania štátnej pomoci tak, aby jednotlivé vlády členských štátov mohli poskytovať podporu v širokom verejnom záujme, na úžitok celej spoločnosti.

Aby bolo možné v práci pristúpiť k riešeniu kontroly štátnej pomoci verejných projektov, bolo nutné najskôr zhromaždiť príslušné legislatívne podklady, z ktorých by bolo možné čerpať informácie v praktickej časti.

V prvom kroku bola stanovená základná osnova celej práce. Systematicky boli vymedzené okruhy skúmania na úrovni Európskej únie a na úrovni Slovenskej republiky. Postupovali sme pritom analyticky, nakoľko táto metóda dáva možnosť najmä oddeliť podstatné od nepodstatného. Obrovské kvantum predpisov a nariadení, ktoré EÚ vydáva, môže čiastočne od skúmania odrádzať, preto je nutné pracovať najmä chronologicky, t.j. venovať pozornosť vývoju predpisov v čase a riadiť sa iba tými, ktoré sú v danom čase relevantné.

Dôležitým výskumným nástrojom, ktorý sme použili bola aj obsahová analýza, ktorá predstavuje komplex metód a pravidiel zameraných na obsah dokumentov z rôznych hľadísk. Patrí medzi informačné analýzy a skladá sa z identifikačnej analýzy a samotnej obsahovej analýzy. Cieľom identifikačnej analýzy je vyhľadať všetky údaje na základe stanovených identifikačných údajov. V našom prípade boli stanovené také údaje, ako napr. štátna pomoc, kritériá štátnej pomoci, nariadenie EÚ a pod., ktoré vyselektovali zodpovedajúce dokumenty a jednotlivé informácie. Samotná obsahová analýza si vyžadovala rozbor dokumentov, s cieľom výberu najpodstatnejších relevantných údajov.

Postupovali sme aj relačne, hľadali sme súvislosti a vzťahy v širších rozmeroch, nakoľko problematika štátnej pomoci sa týka všetkých odvetví hospodárstva v štáte a je veľmi úzko prepojená so systémom poskytovania finančnej pomoci z európskych investičných a štrukturálnych fondov. Hlavným zdrojom informácií bol internet, nakoľko potrebné informácie je možné získať iba na portáloch príslušných európskych a slovenských orgánov a inštitúcií, a to ako aktuálne, tak aj archívne.

V empirickej časti sme najskôr vyhodnotili vybrané štatistické údaje, ktoré sme

získali z internetového portálu statnapomoc.sk. Zvolili sme si ako sledované obdobie roky 2007 – 2016. Na základe údajov z týchto rokov sme sa snažili metódou indukcie vyvodit' všeobecné závery vplyvu štátnej pomoci na hospodárstvo SR z konkrétnych údajov jednotlivých rokov, ktoré sa týkali výšky poskytnutej pomoci v jednotlivých odvetviach hospodárstva SR. Údaje sme prezentovali buď v tabuľkovej forme alebo graficky.

V druhej časti praktickej časti diplomovej práce sme použili najmä metódu dedukcie, získané údaje o právnych predpisoch sme aplikovali na vybraný verejný projekt.

Pre účely praktickej časti diplomovej práce, aby sme mohli naplnit' nami stanovený hlavný cieľ, vybrali sme z hospodárskej praxe reálny verejný projekt, ktorý bol spolufinancovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a zároveň aj zo EŠIF EÚ. Najskôr sme opísali systém, ktorým sa prideľuje finančná pomoc vybraným projektom – konkrétne to bol opis príslušného operačného programu a danej výzvy na predkladanie projektov. Ďalej sme skúmali samotný projekt, jeho náležitosti, stanovené ciele, aktivity a jeho financovanie. Preverili sme hlavné verejné obstarávanie, ktorými žiadateľ o príspevok obstaral predmety projektu. Ďalej sme sa prepracovali ku kontrole, či daný projekt spĺňa alebo nespĺňa podmienky, za ktorých by bolo možné považovať prijatý nenávratný finančný príspevok za štátnu pomoc, a teda by sa celý projekt musel riadiť pravidlami, stanovenými pre poskytovanie štátnej pomoci. Na túto kontrolu sme využili metódu testovania hypotézy prostredníctvom testu štátnej pomoci. Tvorbu hypotéz umožňuje metóda indukcie, teda vyvodzovanie všeobecných záverov z jednotlivých skúmaných prípadov.

V diskusii sme použili metódu výskumných otázok, pričom sme využili vzor testu štátnej pomoci ako základ. Položili sme konkrétnu kontrolnú otázku a namiesto odpovede sme poukázali na riziko, ktoré je s ňou spojené – napr. chybný výklad pojmov, nedostatočná analýza problému a pod. Zároveň sme doplnili základné informácie k položenej otázke, ktoré by mali byť žiadateľom o finančnú pomoc zbrané do úvahy pri rozhodovaní sa. Diplomová práca je ukončená zhrnutím obsahu a odporúčaniami, ktoré vyplynuli z praktickej časti.

4 Výsledky práce

Nasledujúca časť diplomovej práce obsahuje najskôr analýzu poskytnutej štátnej pomoci v SR za obdobie rokov 2007 – 2016, jej výšku, formy a dopad na hospodárstvo SR. V druhej časti sú vymedzené najskôr popisy operačných programov a konkrétnej výzvy Ministerstva ŽP SR na predkladanie žiadostí o poskytnutie NFP. Ďalší text je zameraný na konkrétny verejný projekt, ktorý mesto Považská Bystrica vypracovalo ako odozvu na požiadavku rozšíriť a zefektívniť zber separovaného odpadu v meste a ktorý bol spolufinancovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a z Kohézneho fondu EÚ. Kontrola, či sa pri projekte jednalo o poskytnutú štátnu pomoc alebo to bola iná forma pomoci sa realizovala prostredníctvom testu štátnej pomoci.

4.1 Vývoj poskytnutej štátnej pomoci v SR v rokoch 2007 – 2016

Obsahom tejto kapitoly diplomovej práce je zisťovanie vývoja poskytnutej štátnej pomoci za posledných desať rokov, t.j. za roky 2007 – 2016, najmä aká bola celková výška poskytnutej pomoci, koľko z nej tvoril podiel poskytnutej pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ, v akej forme a do akých sektorov plynula. Hlavným zdrojom informácií boli najmä každoročné správy, ktoré predkladá Ministerstvo financií SR v zmysle nariadenia EK č. 794/2004 a jeho novelizácie č. 2015/2282.

Podľa týchto nariadení je každý členský štát povinný predložiť svoje ročné správy v elektronickej podobe EK najneskôr do 30. júna v roku, ktorý nasleduje po roku, na ktorý sa daná správa vzťahuje. V prílohe III.A, nariadenia č.794/2004 bol uvedený štandardizovaný formát, v akom sa správa musí vypracovať (okrem poľnohospodárstva), avšak z dôvodu zvyšovania objemu a významu štátnej pomoci a potreby jej modernizácie, boli tieto oznamovacie a informačné formuláre novelizované v Nariadení č. 2015/2282 a členské štáty musia predkladať správy s podrobnejším obsahom.

Nasledovná časť je zameraná na vývoj celkovej výšky poskytnutej štátnej pomoci. V Tabuľke 2, ktorá je ďalej zobrazovaná aj graficky (Graf 1) je vybraný ukazovateľ o celkovej sume poskytnutej štátnej pomoci v jednotlivých rokoch, ktorý je ďalej rozdelený na pomoc zo zdrojov SR a z fondov EÚ. Údaje sú uvedené na základe správ, ako už bolo spomenuté, nebrali sme však do úvahy neskoršie úpravy, ktoré vznikali až po vydaní týchto správ, nakoľko okrem roku 2007 neznamenal významnejší rozdiel.

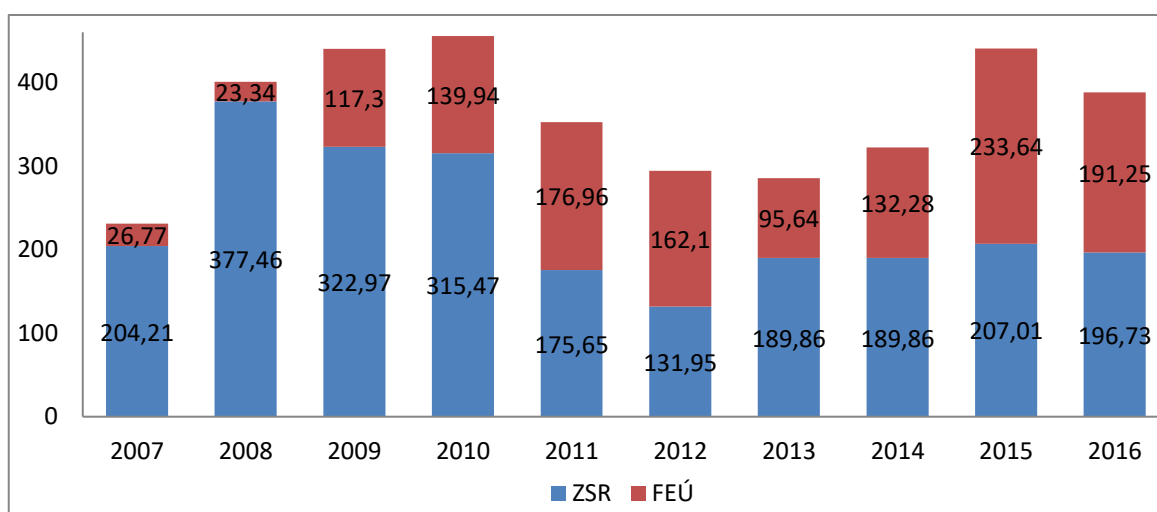
Tabuľka 2: Celkový objem poskytnutej ŠP v SR za roky 2007 – 2016 v mil. EUR, podiel ŠP na celkovom HDP v % a podiel ŠP na celkových výdavkoch štátneho rozpočtu SR v %

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ŠP	230,98	400,08	440,27	455,41	352,61	294,05	290,74	322,14	440,65	387,98
Z toho:										
Zdroje SR	204,21	377,46	322,97	315,47	175,65	131,95	195,10	189,86	207,01	196,73
Fondy EÚ	26,77	23,34	117,30	139,94	176,96	162,10	95,64	132,28	233,64	191,25
%HDP	0,42	0,59	0,69	0,69	0,51	0,41	0,54	0,43	0,56	0,48
%VŠR	2,26	3,32	3,30	3,59	2,31	1,88	1,94	2,07	2,40	2,54

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.statnapomoc.sk

Údaje o objeme poskytnutej ŠP z tabuľky sú uvedené aj graficky, pre lepšiu prehľadnosť, najmä z pohľadu vývoja podielov EÚ a ŠR SR na celkovej výške.

Graf 1: Objem poskytnutej ŠP v SR za roky 2007 – 2016 v mil. EUR

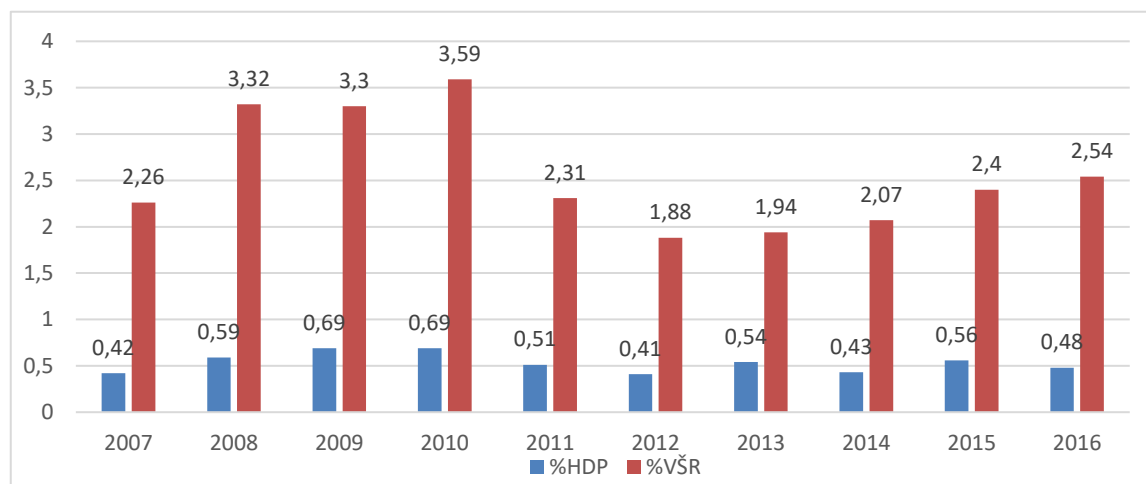
Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.statnapomoc.sk

Z údajov je zrejmé, ako sa štátna pomoc za sledované obdobie vyvíjala. Od roku 2009 až do roku 2012 štátna pomoc zo zdrojov SR postupne klesala, avšak celková výška za roky 2009 a 2010 rástla vďaka prostriedkom z fondov EÚ. Roky 2012 – 2014 boli, čo sa týka štátnej pomoci, značne vyrovnané, avšak medzi rokmi 2014 a 2015 došlo k medziročnému nárastu až o 36,79%.

Začiatok a postupný nárast negatívnych dopadov, ktoré spôsobila svetová ekonomická kríza od roku 2008 na hospodárstvo, sa snažila Vláda SR zmierniť a taktiež oživiť ekonomiku i pomocou prostriedkov štátnej pomoci. Začiatkom roka 2009 došlo

k prepadu ekonomiky Slovenska až o 11,2%. Ešte koncom roka 2008 bol prijatý tzv. „Balíček opatrení“, v ktorom sa uvádza, že je nutné pravidelne analyzovať plnenie záväzkov investorov, ktorým bola v minulosti poskytnutá štátna pomoc, najmä čo sa týka vytvárania nových pracovných miest a realizovaný objem investícií. V krízovom období prostriedky vynaložené na štátnu pomoc tvorili aj najväčší podiel na celkových výdavkoch štátu, najvyšší podiel bol za celé sledované obdobie dosiahnutý v roku 2010 vo výške 3,59% a taktiež to bol aj jeden z najvyšších podielov na HDP, konkrétne 0,69%.

Graf 2: Podiel poskytnutej ŠP na HDP v % a na výdavkoch štátneho rozpočtu SR v %

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.statnapomoc.sk

Ďalší text obsahuje analýzu, ktoré kategórie štátnej pomoci boli za sledované obdobie využité. EK stanovila štyri základné kategórie A, B, C a D. Na nasledujúcej strane sú opísané jednotlivé kategórie štátnej pomoci.

Tabuľka 3: Prehľad štátnej pomoci podľa kategórií za roky 2007 – 2016 v mil. €

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A1	101,70	182,8	234,87	289,91	292,96	232,17	211,17	283,77	372,8	312,58
A2	129,28	218,0	204,65	165,38	60,58	61,88	79,57	38,37	67,8	67,25
B										8,15
C1			0,75	0,12	0,07					
C2										
D										
ŠP	230,98	400,8	440,27	455,41	353,61	294,05	290,74	322,14	440,6	387,98

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Správy o poskytnutej ŠP v SR za roky 2007 – 2016

Z údajov vyplýva, že najčastejšie využívanou kategóriou poskytnutia štátnej pomoci je kategória A1 - pomoc poskytnutá z rozpočtu (napr. dotácie, nenávratné finančné príspevky a pod.) a kategória A2 – pomoc poskytnutá prostredníctvom daňového systému alebo sociálneho zabezpečenia (napr. daňové úľavy, úľavy na príspevkoch na sociálnom zabezpečení, predaj alebo prenájom majetku štátu alebo samosprávy za cenu nižšiu ako je trhová a pod.). Iba jedenkrát bola využitá kategória B – t.j. nadobudnutie účasti v súkromnej spoločnosti – konverzia dlhu na akciový kapitál v roku 2016. Trikrát bola využitá kategória C1 – zvýhodnené úvery alebo pôžičky. Ostatné kategórie C2- odklad platenia dane alebo cla a D – poskytnutie štátnych záruk neboli použité ani raz. Okrem výšky poskytnutej štátnej pomoci je samozrejme veľmi podstatné aj to, na aký účel bola vynaložená. EK stanovila štruktúru sledovania na tzv.:

- **horizontálnu pomoc** – na rozvoj regiónov, pre malých a stredných podnikateľov, na záchranu a reštrukturalizáciu podnikateľov v ťažkostiach, pre životné prostredie, na zamestnanosť, na vzdelávanie zamestnancov, na výskum a vývoj, na kultúru a záchranu kultúrneho dedičstva, pomoc v znevýhodnených oblastiach, na prevádzkovú pomoc, pomoc v oblasti rizikového kapitálu a priamych zahraničných investícií.
- **odvetvovú pomoc** – pomoc pre špecificky orientované odvetvia, pre ktoré prijala EK tzv. odvetvové pravidlá. Postupne sa prijali špeciálne pravidlá pre tie odvetvia, kde sa vyskytli najzávažnejšie ekonomické problémy – t.j. „citlivé odvetvia“.
- **pôdohospodárstvo**²³

V nasledovnej tabuľke je uvedený percentuálny podiel z celkovej poskytnutej sumy podľa účelu, za sledované obdobie. Podľa Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 sa od roku 2015 rozdeľuje štátna pomoc do jednotlivých kategórií, ktorých charakteristiky sú obsiahnuté práve v tomto nariadení. Obsah týchto kategórií – účelov je opísaný v Prílohe 1. V Tabuľke 4 je uvedená výška podielu danej kategórie na celkovej výške pomoci v percentách, ale bolo by určite zaujímavé vyhodnotiť aj absolútne čísla poskytnutej pomoci v eurách, prípadne podiely jednotlivých foriem pomoci (dotácie, NFP, atď.) a podiely jednotlivých poskytovateľov na celkovej výške pomoci. Toto však nie je predmetom tejto diplomovej práce.

²³ PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SR. *Správa o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2016* [online]. Bratislava, 2017. s. 5-21. [cit. 2018-02-10]. Dostupné na: <http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2017/07/Sprava.pdf>

Tabuľka 4: Prehľad štátnej pomoci podľa účelu za obdobie 2007 – 2016 (%)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Horizontálna pomoc, z toho:										
Reg.01	30,05	34,46	46,41	41,79	63,14	48,94	39,46	33,08		
Reg.02	25,95	14,90	1,61	0,20	0,12		1,27	0,98		
Reg.03									49,82	44,98
KZKD	1,05	0,75	0,70	0,95	0,43	1,42	1,64	19,95	4,66	12,77
MaSP	9,50	6,03	1,72	2,36	10,09	12,33	0,74	0,003		
OaE	0,04	0,01		0,01						
PnUČ	0,10	0,06	0,07	0,03						
VVaI	2,16	1,10	2,09	4,08	5,75	7,53	11,84	9,04	11,96	10,69
Zam.	3,03	0,30	0,58	12,88	1,57	0,32	0,58	0,42	0,12	0,12
Vzd.	2,18	1,33	4,06	3,89	2,68	9,30	1,94	0,17	1,20	1,29
ŽP	0,18	9,30	17,04	19,18	6,35	4,50	11,56	8,10	6,84	6,49
Odvetvová pomoc, z toho:										
Oceľ.	21,74	10,68	3,97							
Uhoľ.	1,42	0,91	1,13	1,03					0,04	
Dopr.	0,02	5,81	4,96	1,40	0,11	5,94	2,02	2,32	1,59	0,57
Telekom									2,76	
Digit. v.					1,80					
Energ.							20,09	21,78	15,28	16,80
Pomoc sociálnej povahy:										
PSP					0,05					
Poľnohospodárstvo:										
Poľn.	2,57	14,38	15,66	12,20	7,87	9,72	8,86	4,16	5,73	6,29

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Správy o poskytnutej ŠP v SR za roky 2007 – 2016

Z údajov v tabuľke vyplýva, že najväčšia časť prostriedkov štátnej pomoci išla každý rok na podporu regiónov. V tabuľke sú uvedené iba sumárne čísla, avšak v správe pre EK sú tieto čísla samozrejme bližšie rozpísané. Podpora pre regióny je veľmi široká - od podpory rozvoja infraštruktúry, ochrany životného prostredia, zlepšovania systémov odpadového hospodárstva, cez podporu kultúry, až po podporu podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu.

Pozitívny trend bol zaznamenaný vo výške príspevkov na vedu, výskum a inovácie, najmä od roku 2013. I napriek tomu je však všeobecne vnímaná táto oblasť ako finančne podhodnotená a vzhľadom na rýchlosť technického a technologického pokroku by bolo potrebné, aby sa do projektov investovalo oveľa viac prostriedkov. O pozitívnom trende sa však nedá hovoriť napríklad u príspevkov na vzdelávanie, čo je možné považovať za chybu, nakoľko sa domnievame, že kvalitné vzdelávacie projekty by mohli napomôcť výraznejšie znížiť počet dlhodobo nezamestnaných ľudí. Podporiť by sa však museli iba zmysluplné projekty, čo v minulosti nebolo vždy dodržané.

Čo sa týka odvetvovej pomoci, dlhodobo sa príspevky poskytujú iba pre oblasť dopravy. Podpora poľnohospodárstva je rôznorodá, napríklad v roku 2016 bola poskytnutá až 1 831 príjemcom. Chybou je však skutočnosť, že napríklad od roku 2012 nebola poskytnutá žiadna pomoc pre rybné hospodárstvo v SR a v roku 2012 bola poskytnutá pomoc nie na rozvoj, ale iba na straty.

Ani výdavky na ochranu životného prostredia nemajú rastúcu tendenciu. Od roku 2013 postupne klesajú. Podľa nášho názoru, oblasť ochrany životného prostredia na Slovensku je dlhodobo zanedbaná a nemá dobrú koncepciu do budúcnosti. Aj podľa viacerých štúdií, pri porovnávaní so zahraničím, SR v niektorých oblastiach značne zaostáva.

4.2 Operačné programy MŽP SR

V súčasnej dobe je otázka ochrany životného prostredia jednou z najnaliehavejších tém, ktorá sa rieši ako na globálnej, tak aj z národnej úrovni. Bez akýchkoľvek pochyb je však možné povedať, že riešenie sa začína na úrovni lokálnej, kde zavádzanie rozumných a efektívnych projektov, môže lokálnu úroveň presiahnuť a pozitívne ovplyvniť ako stav životného prostredia v okolí, tak aj v podobe externality ovplyvniť rozhodovanie iných zodpovedných subjektov.

Programovým dokumentom na aktuálne obdobie rokov 2014 – 2020 v SR, ktorý je určený pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu je dokument „Operačný program - Kvalita životného prostredia“. Je zameraný najmä na oblasť trvalo udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov a ochranu životného prostredia. Okrem iného sa snaží taktiež podporovať vybavenosť územia environmentálnou infraštruktúrou, ako napríklad čistenie a odvádzanie odpadových vôd, či realizácia projektov odpadového hospodárstva.

Práve odpadového hospodárstva v SR je oblasť, kam prichádza kritika z prostredia

orgánov EÚ veľmi často a je aj oprávnená. Jedným zo strategických cieľov OP KŽP je zníženie objemu komunálnych odpadov ukladaných na skládky a naopak zvýšenie triedenia odpadov, miery jeho zhodnocovania, predovšetkým jeho recykláciou. Ako cieľ bolo v OP stanovené, že podiel zhodnotených odpadov na celkovom objeme sa zvýši z východiskovej hodnoty 44,72% na 60% v roku 2023.²⁴

Okrem realizácie samotných projektov je taktiež nevyhnuté zvýšiť u obyvateľstva environmentálne povedomie, nakoľko bez zmeny prístupu každého jednotlivca by boli prostriedky, vynaložené na infraštruktúru, len veľmi málo zhodnotené.

Disponibilné finančné prostriedky, ktoré boli vyčlenené na OP KŽP sú alokované z KF a EFRR EÚ. Celková výška potom bola rozdelená percentuálne na plnenie cieľov jednotlivých prioritných osí. Celkovo bolo stanovených 5 prioritných osí:

1. Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry
2. Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami
3. Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvnenými zmenou klímy
4. Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch
5. Technická pomoc.

Operačnému programu KŽP na roky 2014 – 2020, predchádzal OP Životné prostredie 2007 – 2013. V tomto dokumente boli taktiež stanovené prioritné osi, pričom, Prioritná os č.4 – ODAPADOVÉ HOSPODÁRSTVO mala za cieľ stanovené najmä dobudovanie infraštruktúry odpadového hospodárstva SR v zmysle právnych predpisov EÚ. Na túto os bolo vyčlenených cca 570,59 mld. EUR (t.j. cca 26,65% OP ŽP).²⁵

Vzhľadom na to, že problematika ochrany životného prostredia sa dotýka každého obyvateľa na Slovensku a kvalita súčasných rozhodnutí má významný vplyv pre budúcnosť, rozhodli sme sa v ďalšej časti diplomovej práce zhodnotiť verejný projekt z pohľadu poskytnutej štátnej pomoci z prostriedkov ŠR SR a fondov EÚ práve z tohto prostredia.

²⁴ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014-2020* [online]. Bratislava, 2014. s. 42. [cit. 2018-03-24]. Dostupné na: http://www.opzp.sk/wp-content/uploads/OPKŽP_schvaleny-EK_s_logom.pdf

²⁵ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Operačný program Životné prostredie* [online]. Bratislava, 2018. [cit. 2018-03-24]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/eu/moznosti-financovania-projektov/operacny-program-zivotne-prostredie/operacny-program-zivotne-prostredie-programove-obdobie-2007-2013.html>

4.3 Hodnotenie projektu „Rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálnych odpadov v meste Považská Bystrica a integrovaných častiach“

Predmetom tejto kapitoly diplomovej práce je kontrola verejného projektu z pohľadu poskytnutých prostriedkov zo štátneho rozpočtu SR a z prostriedkov fondov EÚ.

Operačný program – Životné prostredie predstavoval základ pre čerpanie pomoci z fondov EÚ pre oblasť životného prostredia pre obdobie 2007 – 2013. Bol to druhý najväčší fond z pohľadu finančných prostriedkov, s celkovým rozpočtom viac ako 2,14 mld. EUR a z toho prostriedky z fondov EFRR a KF boli 1,82 mld. EUR. Program tvorí sedem prioritných osí, pričom Prioritná os č. 4 je zameraná na odpadové hospodárstvo a jej špecifickým cieľom je: „Dobudovanie infraštruktúry odpadového hospodárstva SR v zmysle právnych predpisov EÚ a SR, znižovanie a eliminácia negatívnych vplyvov environmentálnych záťaží a skládok odpadov na zdravie ľudí a ekosystémy. Na PO4 je vyčlenených približne 570,59 mil. €, t.j. cca 26,65 % OP ŽP“²⁶

„Globálnym cieľom OP ŽP je zlepšenie stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov prostredníctvom dobudovania a skvalitnenia environmentálnej infraštruktúry SR v zmysle predpisov EÚ a SR a posilnenie efektívnosti environmentálnej zložky trvalo udržateľného rozvoja.“²⁷

4.3.1 Výzva MŽP SR na predkladanie žiadostí o NFP

Na základe OP ŽP (Prioritnej osi č. 4 – Odpadové hospodárstvo), Ministerstvo ŽP SR, ktorý je riadiacim orgánom OP ŽP, vyhlásilo v termíne od 01. februára 2010 do 05. mája 2010 výzvu na predkladanie žiadostí o NFP. Indikatívna výška finančných prostriedkov na túto výzvu bolo 73 mil. EUR z prostriedkov KF a rozpočtu SR. Výzva obsahovala dva operačné ciele – podpora aktivít v oblasti separovaného zberu (najmä vytvorenie nových a zlepšenie efektívnosti existujúcich systémov separovaného zberu komunálneho odpadu) a podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov (najmä zvýšiť objem zhodnocovaných odpadov).

Realizácia projektov je dovoľená na celom území SR. Minimálna ani maximálna

²⁶ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *OP Životné prostredie a Programový manuál OPŽP* [online]. Bratislava, 2018. [cit. 2018-03-26]. Dostupné na: <http://www.opzp.sk/dokumenty/programove-dokumenty/opzp/>

²⁷ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *OP Životné prostredie a Programový manuál OPŽP* [online]. Bratislava, 2018. [cit. 2018-02-15]. Dostupné na: <http://www.opzp.sk/dokumenty/programove-dokumenty/opzp/>

časová oprávnenosť pre uskutočnenie projektu nebola určená. Podobne nebola stanovená ani minimálna výška pomoci na projekt. Do úvahy sa berú iba žiadosti, ktorých celkové náklady sú v maximálnej hodnote 20 mil. EUR. Maximálna miera spolufinancovania je vo výzve presne stanovená pre jednotlivé skupiny oprávnených aktivít. Prevažne sa jedná o pomer 95% z prostriedkov ŠR a EÚ a 5% zo zdrojov prijímateľa.

Kritériá pre selekciu projektov sú hodnotiace a výberové. Hodnotiace kritériá sú aplikované pri kvalifikovanom posudzovaní projektov hodnotiteľmi, ktorí sú na odbornej úrovni. Výberové kritériá sú vytvorené pre Výberovú komisiu MŽP SR pre projekty financované z európskych fondov, pri rekomendácii schválenia resp. neschválenia danej žiadosti o NFP. Všetky kritériá sú podrobne opísané v prílohe k Výzve a ich vzor uvádzame ich v Prílohe 3.

Ďalším dôležitým dokumentom, ktorý napomáha žiadateľom o NFP správne predložiť žiadosť a všetky potrebné prílohy, je Príručka pre žiadateľa o NFP, ktorá je uceleným a záväzným metodickým návodom. Systém získania NFP nie je jednoduchý a je možné prehliadnuť napríklad niektoré formálne podmienky a príspevok tak nezískať.

4.3.2 Základné zmluvné údaje o projekte

Žiadosť o NFP, ktorú Mesto Považská Bystrica podalo v rámci výzvy, bola schválená a následne bola podpísaná medzi zmluvnými stranami MŽP SR ako poskytovateľom a Mestom Považská Bystrica ako prijímateľom. „Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku s číslom zmluvy 005/4.1MP/2011“, ktorá je uverejnená aj v online podobe v Centrálnom registri projektov. Predmetom zmluvy je určenie zmluvných podmienok, práv a povinností pri poskytnutí NFP na uskutočnenie zámeru projektu.

Základné zmluvné údaje a väzba na kľúčové programové dokumenty:

Názov projektu: Rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálnych odpadov v meste Považská Bystrica a integrovaných častiach

Kód ITMS: 24140110195

Miesto realizácie: Mesto Považská Bystrica a integrované časti, Trenčiansky VÚC

Operačný program: Životné prostredie, spolufinancované z KF

Prioritná os: 4. Odpadové hospodárstvo

Operačný cieľ: 4.1. Podpora aktivít v oblasti separovaného zberu

Termín ukončenia realizácie aktivít projektu: najneskôr do 30.09.2013

Oprávnené obdobie pre výdavky: obdobie stanovené vo Výzve na predkladanie žiadostí o NFP - od 01.01.2007 do 31.12.2015

Maximálna výška investičných nákladov: 2 419 707,85 EUR

Podiel poskytnutého NFP na schválených oprávnených nákladoch projektu: 95%

Dátum začatia: 01.02.2011

Dátum ukončenia: 31.03.2015²⁸

Neoddeliteľnou súčasťou zmluvy sú, okrem iných príloh, aj Všeobecné zmluvné podmienky, ktoré obsahujú ďalšie dôležité informácie, výklad pojmov, povinnosti pri obstarávaní tovarov a služieb, informačné povinnosti, vedenie účtovníctva, audit, oprávnené výdavky a pod., ktoré sú podstatné na to, aby celá akcia prebehla v súlade s platnými právnymi predpismi tak, aby nevznikol dôvod na vrátenie finančného príspevku, čím by sa celý verejný projekt stal pre mesto neočakávanou záťažou.

4.3.3 Východisková situácia, ciele a základný popis projektu

Nakladanie s odpadmi je problematika, ktorá sa týka všetkých miest a obcí na Slovensku a je riešená niekde viac, niekde menej úspešne. V prvom rade sa hľadajú možnosti, ako čo najviac zefektívniť nakladanie s komunálnym odpadom, ktorý je ukladaný na skládky. Napríklad podľa údajov Eurostatu, za rok 2014 bolo na Slovensku vyprodukovaných celkovo 8,9 mil. ton odpadu, čo predstavuje 1 636 kg na jedného obyvateľa a z toho 19,6% tvoril odpad domácností (priemer EÚ-28 za rok 2014 bol 8,3%).²⁹

Znížiť podiel komunálneho odpadu sa dá recyklovaním. Podiel odpadu určeného na recyklovanie by mal vzrásť zo súčasných 44% (EÚ-28 za rok 2014) na 70% v roku 2030. Súčasné svetové hospodárstvo neustále zvyšuje dopyt po surovinách, čo má značný dopad na udržateľnosť stavu životného prostredia. Situáciu je možné zmiernovať zavádzaním moderných modelov obehového hospodárstva, ktoré zabezpečia okrem ochrany životného prostredia a úspor vynaložených nákladov na zber, aj finančné prostriedky z predaja druhotných surovín.

Mesto Považská Bystrica zaviedlo systém separovaného zberu už v roku 1993. Po

²⁸ MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku, číslo zmluvy 005/4.1 MP/2011* [online]. Považská Bystrica, 2011. [cit. 2018-03-26]. Dostupné na: <http://www.crp.gov.sk/data/att/10062.pdf>

²⁹ EUROSTAT. *Štatistika odpadov* [online]. Brusel, 2017. [cit. 2018-03-26]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Waste_statistics/sk#Datab.C3.A1za

meste boli umiestnené na spevnených plochách a parkoviskách nádoby (tzv. zvonové kontajnery), do ktorých bol obyvateľmi odkladaný vytriedený odpad podľa jednotlivých druhov (papier, sklo, plasty). Tento systém však nebol dostatočne technologicky doriešený a ďalej sa ani rokmi nerozvíjal. Dôvodov na to bolo niekoľko: nedostatočná legislatíva, vysoké obstarávacie ceny technológií, nízky dopyt po vyseparovaných surovinách, ale aj postačujúca kapacita blízkej skládky a nízke ceny za ukladanie odpadu. Až neskôr, prijatím Zákona o odpadoch (č.223/2001 Z.z.) a Zákona o obaloch (č. 529/2002 Z.z.) sa situácia začala postupne meniť a mestá boli prinútené oveľa intenzívnejšie vyvíjať aktivity na zvyšovanie podielu separovania odpadu. Nakoľko systém zberu v meste bol roky prevádzkovaný neefektívne, evidentná strata z tejto činnosti brzdila jeho rozvoj.

Až v roku 2010 bola vypracovaná koncepcia „Komplexného riešenia zberu, nakladania, separovania a zneškodňovania komunálneho odpadu v meste Považská Bystrica v budúcom období“, ktorú mesto zadalo na vypracovanie spoločnosti EKOS PLUS, s.r.o. Bratislava. Štúdia odhalila množstvo nedostatkov a na záver vypracovala zoznam odporúčaní pre mesto v oblasti separovania odpadov:

- „Celoplošne rozšíriť separovaný zber odpadov s čo najväčším počtom separovaných zložiek (papier, sklo, plasty, kovy, BRO, atď.).
- Separačné systémy technicko-organizačne optimalizovať na miestne podmienky.
- Zvyšovať zapojenie občanov do separovaného zberu zlepšovaním informovanosti a zvyšovaním environmentálneho povedomia.
- Materiálové zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov s využitím najnovších poznatkov o možnosti aplikácie aeróbných a anaeróbných procesov, cestou produkcie bioplynu v spolupráci s Mestskými lesmi, ktoré sú schopné zabezpečiť vhodnú surovinu počas celého roka.“³⁰

Koncepcia navrhla aj niekoľko spôsobov financovania projektov a aj na základe toho sa mesto rozhodlo, avšak až po uplynutí ďalšieho času, prostredníctvom výzvy na predkladanie projektov, podať žiadosť o NFP a zefektívniť tak systém separovaného zberu, rozšíriť ho aj o ďalšie komodity a taktiež zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov.

Hlavný cieľ navrhovaného projektu: intenzifikáciou separovaného zberu rozšíriť a zefektívniť systém separácie zberu komunálnych odpadov

³⁰ EKOS PLUS. *Koncepcia - komplexného riešenia zberu, nakladania, separovania a zneškodňovania komunálneho odpadu v meste Považská Bystrica v budúcom období* [online]. Bratislava, 2010. s. 88. [cit. 2018-03-19]. Dostupné na: <http://povazska-bystrica.otvorene.sk/archiv-dokumentov/koncepcia-odpadu-marec-2010>

Špecifické ciele projektu:

- Obstaranie nádob a zabezpečenie separácie BRO v meste.
- Osveta a propagácia ekologického povedomia občanov mesta a ich zapojenie sa do separovaného zberu.
- Zlepšenie úrovne separovaného zberu spojeného so zvýšením účinnosti separácie, zavedenie monitorovacích systémov pre separovaný zber. Optimalizácia umiestnenia stojísk a vytvorenie kvalitného technického zázemia.
- Zväčšenie plošného záberu separovaného zberu a rozšírenie počtu separovaných zložiek, ktoré vytvorí podmienky pre zhodnotenie druhotných surovín a zníži objem komunálneho odpadu ukladaného na skládke.
- Prostredníctvom zariadení zameraných na úpravu BRO sa docieli kvalitatívne lepšia úroveň separovaného zberu.³¹

Realizáciou projektu sa má zabezpečiť nová technologická vybavenosť systému separácie odpadov. Ako popis projektu je možné uviesť skutočnosti, že boli navrhnuté oplotené stojiská so šiestimi plastovými farebne odlišenými kontajnermi (celkový počet stojísk v meste 153), ktoré sú určené na jednotlivé druhy odpadu. K dovtedajšiemu separovaniu skla, plastov a papiera pribudnú ďalej kontajnery na BRO odpad, tetrapaky/kovy a textil. Kontajnery by mali byť na kolieskach, čo pomôže s jednoduchšou manipuláciou a sú vyrobené z materiálov, ktoré neobsahuje kadmium, čo znamená, že môžu byť opäť sami recyklované na granulát. Tento spôsob stojísk s kontajnermi sa však týkal iba samotného mesta, nakoľko v integrovaných mestských častiach neboli zatiaľ vysporiadané pozemky, na ktorých by boli kontajnery umiestnené. Umiestnenie stojísk v meste bolo navrhované na základe osobných obhliadok zástupcov mesta.

4.3.4 Financovanie projektu a obstaranie tovarov a služieb

Projekt bol financovaný kombináciou výdavkov z Kohézneho fondu EÚ, štátneho rozpočtu SR a vlastných prostriedkov mesta. Tabuľka 5 na nasledujúcej strane uvádza konečné výdavky projektu, ktoré boli posúdené ako oprávnené výdavky v rozdelení podľa zdroja, z ktorého boli prostriedky získané. Oproti plánovaným výdavkom je to úspora 176 978,7 EUR.

³¹ MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálnych odpadov v meste Považská Bystrica a integrovaných častiach* [online]. Považská Bystrica, 2018. [cit. 2018-03-20]. Dostupné na: http://www.povazska-bystrica.sk/?id_menu=108325

Tabuľka 5: Konečné financovanie projektu v EUR s DPH

Výsledné oprávnené výdavky na uskutočnenie činností	2 242 729,15	100%
Nenávratný finančný príspevok spolu, z toho:	2 130 592,69	95%
- Kohézny fond	1 906 319,77	85%
- Štátny rozpočet SR	224 272,92	10%
Vlastné zdroje mesta	112 136,46	5%

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.separovanyzberpb.sk/o-projekte/financovanie/

Pod projektovými aktivitami rozumieme všetky podstatné kroky, ktoré vedú k naplneniu cieľa projektu. Každá hlavná aktivita má svoje číslo, názov a termín realizácie. V nasledovnej Tabuľke 6 je uvedený prehľad hlavných a podporených aktivít s údajmi o plánovanom objeme finančných výdavkov a o skutočných výdavkoch.

Tabuľka 6: Rozpočet realizácie aktivít projektu v EUR

Hlavné projektové aktivity	Plánované výdavky v žiadosti o NFP s DPH	Výdavky celkom (€) bez DPH	Výdavky celkom (€) s DPH
1. Realizácia predmetu zmluvy na dodávku zariadení – technická časť	1 709 035,32	1 415 250,01	1 698 300,01
2. Realizácia predmetu zmluvy o dielo – stavebná časť	519 885,78	354 770,01	425 724,01
3. Realizácia predmetu zmluvy na dodávku monitorovacieho systému	13 883,73	11 569,78	13 883,73
4. Činnosť stavebného dozoru	23 631,02	15 825,00	18 990,00
5. Realizácia predmetu zmluvy na poskytnutie služieb – propagácia a osвета	71 281,00	42 929,50	51 515,40
6. Verejné obstarávanie	11 900,00	9800	11 760,00
Podporené projektové aktivity	Plánované výdavky v žiadosti o NFP s DPH	Výdavky celkom bez DPH	Výdavky celkom v EUR s DPH
Manažment projektu	68 722,50	17 826,67	21 392,00
Publicita a informovanosť	1368,5	970	1 164,00
CELKOM	2 419 707,85	1 868 940,96	2 242 729,15

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.separovanyzberpb.sk/o-projekte/financovanie/ a www.crz.gov.sk/index.php?ID=603&doc=2067421&text=1

V zmysle Všeobecných zmluvných podmienok k zmluve o NFP, musí mesto ako prijímateľ príspevku obstarat' tovary a služby v zmysle platných predpisov ako sú – Zákon o verejnom obstarávaní a ustanovenia Obchodného zákonníka o obchodnej verejnej súťaži. Pokiaľ v zmysle uvedených zákonov nie je potrebné vyhlásiť verejné obstarávanie alebo

verejnú súťaž, musí preukázať mesto hospodárnosť vykonaním prieskumu trhu. Poskytovateľ musí byť o všetkých skutočnostiach z obstarávaní informovaný a musia mu byť predložené príslušné dokumenty, nakoľko poskytovateľ vykonáva administratívnu kontrolu obstarania tovarov, prác a služieb.

Mesto Považská Bystrica ako príjemca finančnej pomoci uzatvoril Zmluvu o výkone činností vo verejnom obstarávaní s dodávateľskou firmou Legal Tender, s.r.o., ktorá prostredníctvom odborne spôsobilej osoby vykoná pre daný projekt všetky verejné obstarávania (okrem VO na výber externého manažmentu k projektu), pričom dohodnutá bola zmluvná cena 9 800,00 EUR bez DPH (11 760,00 EUR s DPH). Zmluva bola uverejnená na internetovej stránke mesta.³²

Na stránke Úradu pre verejné obstarávanie sú zaregistrované nasledovné verejné obstarávania v súvislosti s uvedeným projektom:

1. Hlavná aktivita č. 1 - Technická časť – verejná súťaž, predmet zákazky bol rozdelený na dve časti. Jediné kritérium bola najnižšia cena.

- Prvá časť, nákup zberových nádob a zberových vozidiel – predpokladaná hodnota 1 246 515,92 EUR bez DPH.
- Druhá časť, nákup strojov (traktor, mobilný štiepkovač, miešač biomasy) – predpokladaná hodnota zákazky 193 506 EUR bez DPH.

Do oboch častí sa prihlásili po dvaja uchádzači, ktorí predložili ponuky, víťazom sa stala pre obidve časti spoločnosť REDOX, s.r.o. Lučenec, zmluvná hodnota pre prvú časť bola 1 225 000 EUR bez DPH a na druhú časť 190 250 EUR bez DPH. Spolu 1 415 250 EUR bez DPH.

2. Hlavná aktivita č. 2 - Stavebná časť – verejná súťaž, predmet zákazky bolo vybudovanie stojísk na zberné nádoby. Jediné kritérium bola najnižšia cena. Predpokladaná hodnota zákazky bola 355 027,96 EUR bez DPH. Ponuku predložil iba jeden dodávateľ HANT BA, a.s. Považská Bystrica, ktorý sa stal víťazom verejnej súťaže a zmluvná hodnota zákazky bola 354 770,01 EUR bez DPH.

3. Hlavná aktivita č. 5 - Zabezpečenie informovanosti a publicity projektu – podlimitná zákazka – predpokladaná hodnota zákazky 40 100 EUR bez DPH. Toto číslo sa avšak odlišuje od hodnoty, ktorá bola uvedená v žiadosti o NFP, ktorá bola 42 929,50 EUR bez DPH. Podobne sa odlišuje aj názov zákazky, hlavná činnosť má podtitul

³² MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Zmluva o výkone činností vo verejnom obstarávaní (separovaný zber)* [online]. Považská Bystrica, 2011. s. 3. [cit. 2018-04-05]. Dostupné na: http://www.povazska-bystrica.sk/download_file_f.php?id=150628

„Propagácia a osвета“ a zákazka má podtitul „propagácia tovary“. Jedná sa pravdepodobne iba o formálne chyby, avšak v niektorých prípadoch aj formálne chyby môžu spôsobovať problémy pri následnej kontrole. Verejné obstarávanie bolo dokončené. Jediným kritériom bola najnižšia ponúkaná cena – počet uchádzačov, ktorí predložili ponuku bolo sedem, víťazom sa stala spoločnosť DGB consult, s.r.o. Žilina, zmluvná hodnota 29 207,50 EUR bez DPH.

4. Podporná aktivita - Riadenie projektu – externý manažment. Podľa informácií na stránke ÚVO, Mesto PB najskôr v marci 2013 oznámilo vyhlásenie verejnej súťaže na externý manažment, ale potom v novembri 2014 súťaž zrušilo a ako dôvod bolo uvedené, že sa zmenili okolnosti, za ktorých bolo VO vyhlásené. Akým spôsobom teda mesto získalo dodávateľa služieb riadenia projektu, sa nám z dostupných informácií nepodarilo zistiť.

Na stránke Úradu pre verejné obstarávanie neboli iné zákazky mesta v súvislosti s daným projektom uverejnené. Taktiež je možné konštatovať, že hľadanie všetkých verejných obstarávaní k jednému konkrétnemu projektu je časovo náročné pre toho, kto by chcel ako tretia strana zisťovať, napr. pre vlastnú potrebu, plnenie zákonných podmienok. Na stránke ÚVO je možné vyhľadávať iba podľa názvu obstarávateľa alebo podľa jednotlivých zákaziek, nie však podľa konkrétnych projektov, pričom práve projekt by mal byť hlavným kumulatívnym kritériom vyhľadávania, aby sa ku každému projektu priradili všetky verejné obstarávania.

I napriek tomu, že Ministerstvo ŽP SR žiadosť o NFP mestu schválilo, a teda vo verejných obstarávaniach nezistilo žiadne chyby, stálo by za hlbšiu kontrolu zistenie, prečo sa na verejnú súťaž na stavebnú časť prihlásila iba jedna firma z Považskej Bystrice. Jednalo sa pritom o jednoduché stavebné činnosti, ktoré by mohla realizovať aj iná bežná stavebná spoločnosť. Verejné obstarávania, na ktoré sa prihlási iba jeden uchádzač nie sú dostatočné na to, aby sa preukázalo, že sa jedná o najnižšiu cenu pre verejnosť. Toto skúmanie však nie je predmetom tejto diplomovej práce.

4.4 Kontrola štátnej pomoci vybraného projektu

Ďalší text je najskôr zameraný na zisťovanie, či došlo po ukončení realizácie projektu k naplneniu všetkých stanovených cieľov a v druhej časti prostredníctvom testu štátnej kontroly boli preverené skutočnosti, či nedošlo k porušeniu pravidiel poskytovania prostriedkov štátnej pomoci pri financovaní vybraného verejného projektu.

4.4.1 Naplnenie stanovených cieľov projektu

Špecifickým cieľom Výzvy OP ŽP, ako aj príslušnej Schémy štátnej pomoci, prostredníctvom ktorých získalo Mesto Považská Bystrica NFP, bolo v rámci regionálnej investičnej pomoci dobudovanie infraštruktúry odpadového hospodárstva, pokles a odstránenie negatívnych vplyvov environmentálnych záťaží a skládok odpadov na zdravie obyvateľstva. V rámci danej Výzvy bol určený aj Operačný cieľ 4.1 podporiť nové a zefektívniť existujúce systémy separovania zberu komunálneho odpadu.

V zmysle týchto cieľov bol stanovený aj hlavný cieľ verejného projektu mesta – rozšíriť a zefektívniť zavedený systém zberu separovaného odpadu. Po ukončení projektu je možné konštatovať, že tento cieľ bol aj naplnený. Mesto nemalo od začiatku ambíciu zaviesť komplexnú zmenu systému separovania a zhodnocovania druhotných surovín, čo by bolo možné podrobiť podrobnejšej kritike, ale toto nie je predmetom tejto diplomovej práce.

Podobne je možné hodnotiť aj splnenie špecifických cieľov, ktoré si mesto stanovilo. Na prvý pohľad boli ciele naplnené, avšak pri podrobnejšej analýze by sa pravdepodobne dospelo ku konštatovaniu, že niektoré výsledky sú značne povrchné alebo sa nestretli s plánovanými zámermi. Ako pozitívny príklad by bolo možné uviesť rozšírenie separovania zberu o nové druhy - tetrapaky a kovy, šatstvo a BRO odpad, zabezpečenie 2 732 kompostérov pre rodinné domy alebo nákup špecifických zariadení na štiepkovanie a miešanie biomasy.

Ako negatívny príklad je možné spomenúť skutočnosť, že sa v súčasnosti už na mnohých stojiskách nádoby na BRO odpad nenachádzajú, môžeme iba predpokladať, že časť mohla byť aj odcudzená a časť bola odstránená, nakoľko zakúpené nádoby neboli dostatočne funkčné (obsah typického BRO odpadu vytekal a nakoľko nádoba stála na betónovom podklade usadzoval sa a zapáchal). Ako ďalší negatívny príklad je možné uviesť podporu osvetu a propagácie separovania zberu medzi občanmi mesta. I napriek tomu, že prostriedky na to určené boli vynaložené na množstvo relevantných produktov (odborné semináre, propagačné letáky, inzercia v regionálnej tlači a televízii, a pod.), tento systém podpory je účinný iba zo začiatku a veľmi rýchlo stráca účinnosť, pokiaľ nie je napríklad rozložený na dlhšie časové obdobie. Vhodne bola zriadená aj webová stránka www.separovanyzberpb.sk, obsahujúca základné informácie o projekte, návody na separovanie, edukatívne videá, avšak posledná nová správa bola pridaná takmer pred rokom a ani k jednému videu alebo správe nie je pridaný ani jeden komentár od občanov,

čo naznačuje, že obyvatelia buď o stránke nevedia alebo im tento systém komunikácie nevyhovuje.

Každý verejný projekt by mal okrem efektívnosti byť aj v súlade s požiadavkami obyvateľstva. V tomto prípade sa realizácia projektu so všeobecným prijatím nestretla, čo naznačuje komunikácia na rôznych sociálnych sieťach alebo blogoch aktivistov. Projektu sú najmä vyčítané zle umiestnené stojiská zberných nádob (napr. strata parkovacích miest), ktoré určilo vedenie mesta bez spolupráce s obyvateľmi. Aj podľa nášho názoru nie je tento projekt pre súčasné a budúce potreby obyvateľov mesta dostatočný. Ak by sme odhliadli od absentujúcej estetiky stojísk, ktoré ku skrášleniu okolia obydli neprispeli, práve naopak, trend separovania a zberu komunálneho odpadu ide iným smerom, a to nie len vo vyspelých krajinách, ale už aj v mnohých mestách na Slovensku. Ide napríklad o trend budovania polopodzemných veľkokapacitných kontajnerov, ktorých výhody oproti klasickým zberným nádobám sú nesporné – je to v prvom rade úspora dopravných a s nimi spojených nákladov (napr. mzdové náklady), menšie zaberanie verejného priestoru a zároveň plnia aj požiadavky obyvateľov na estetiku prostredia, v ktorom žijú. Z pohľadu ďalšieho vývoja odpadového hospodárstva v meste Považská Bystrica do budúcnosti, by sme tento konkrétny projekt neodporúčali uvádzať ako pozitívnu príklad.

4.4.2 Test štátnej pomoci vybraného projektu

Na základe relevantných právnych predpisov EÚ, musia žiadatelia o finančnú podporu poskytnúť požadované údaje na posúdenie toho, či je alebo nie je táto podpora štátnou pomocou. Všetky pravidlá poskytovania štátnej pomoci sa uplatňujú iba vtedy, keď je príjemcom pomoci „podnik“, ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na právny status. V týchto prípadoch sa však vykonávanie hospodárskej činnosti neposudzuje iba v súvislosti so samotným projektom, ale aj v širších súvislostiach.

Projekty všeobecnej infraštruktúry, ktorá je prístupná verejnosti bez nejakých obmedzení a z ktorých nemajú prospech iba vybrané subjekty (napr. verejné vodovody, kanalizácia a pod.) alebo projekty spojené s poskytovaním verejnoprospešných služieb, ktoré vyplývajú z legislatívy (napr. nakladanie s komunálnym odpadom, správa a údržba verejnej čistoty a pod.) nepodliehajú pravidlám štátnej pomoci, avšak musia byť splnené všetky stanovené podmienky a žiadateľ musí pri predkladaní žiadosti o NFP priložiť aj vyplnený test štátnej pomoci.

MŽP SR, ako riadiaci orgán OP ŽP, vyhlásil pre programové obdobie 2007 – 2013 Výzvu na predkladanie žiadostí o NFP, podľa schémy štátnej pomoci – regionálna

investičná pomoc. Schéma štátnej pomoci presnejšie určuje, ktoré subjekty sú oprávnenými prijímateľmi štátnej pomoci, ktoré projekty a výdavky sa budú považovať za oprávnené, aká bude forma a intenzita pomoci a ďalšie informácie k mechanizmu poskytovania pomoci, jej kontrola, audit a pod.

Ďalší text sa bude prostredníctvom dokazovania vyslovenej hypotézy venovať skúmaniu, či prostriedky, ktoré boli Mestu Považská Bystrica v rámci daného verejného projektu poskytnuté, podliehajú pravidlám pre štátnu pomoc alebo je to iná forma pomoci.

Pri vyslovení a následne pri dokazovaní pravdivosti hypotézy je nutné v tomto prípade brať do úvahy časové hľadisko. Skúmaný verejný projekt spadá do predchádzajúceho programového obdobia rokov 2007 – 2013. Pri dokazovaní správnosti vyslovenej hypotézy je teda nutné vychádzať z právnych podmienok, ktoré platili v tomto období.

Bola stanovená nasledovná hypotéza: **Nenávratný finančný príspevok určený na pokrytie oprávnených nákladov na rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálneho odpadu v rámci verejnoprospešných služieb mesta nepodlieha pravidlám štátnej pomoci.**

Pri stanovení uvedenej hypotézy boli východiskom najmä skutočnosti, že sa pravidlá štátnej pomoci vo všeobecnosti uplatňujú iba vtedy, ak je príjemcom podnik, bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania, ktorý realizuje hospodársku činnosť, pod ktorou sa rozumie ponuka tovaru a služieb na trhu.

Nie je však možné prehlásiť automaticky, že sa v tomto prípade o štátnu pomoc nejedná, nakoľko môžu existovať určité skutočnosti, ktoré je potrebné dôkladne vopred analyzovať.

Prílohou k Výzve na predkladanie žiadostí o NFP, je okrem iných, aj test štátnej pomoci, ktorý musí vyplniť žiadateľ o príspevok sám a musí v ňom taktiež bližšie špecifikovať svoje odpovede.

Vzor testu štátnej pomoci, ktorú vydal CKO, nie je v celom rozsahu povinný, takže vyhlasovateľ výzvy si môže rozsah testu prispôbiť vlastným potrebám. V ďalšom texte sa analyzuje tabuľka testu štátnej pomoci, ktorá bola súčasťou konkrétnej výzvy a ktorú Mesto Považská Bystrica prikladalo ku svojej žiadosti o NFP. Nakoľko sa nám nepodarilo získať konkrétny dokument testu štátnej pomoci vyplnený mestom, rozhodli sme sa tabuľku vyplniť sami z pohľadu žiadateľa (Mesta PB) s tým, že do nej zároveň doplníme určité riziká, kedy by bolo možné považovať prijaté finančné prostriedky za štátnu pomoc, a teda by sa na ne vzťahovali aj všetky povinnosti s tým spojené.

Tabuľka 7: Test štátnej pomoci k vybranému projektu Mesta Považská Bystrica

Otázka	ÁNO/NIE	Bližšia špecifikácia odpovede
1. Vykonáva žiadateľ činnosť, ktorá je predmetom realizácie projektu, len pre zabezpečenie vlastných verejných potrieb?	ÁNO	Predmetom realizácie projektu je prostredníctvom nákupu tovarov a služieb zvýšiť efektívnosť systému zberu komunálneho odpadu v meste PB a jeho integrovaných častiach. Činnosť vykonáva mesto iba pre vlastné potreby. Výsledok: Projekt nepodlieha pravidlám poskytovania ŠP a bude financovaný mimo schémy ŠP.
Riziko: Žiadateľom o NFP je samotné mesto, ak by bol žiadateľom napr. mestský podnik, bolo by nutné preukázať aké činnosti vykonáva. Súvisiace činnosti – teda samotný zber, prepravu komunálnych odpadov a prevádzkovanie zberného dvora na území mesta vykonáva súkromná spoločnosť MEGAWASTE SLOVAKIA s.r.o., v ktorej mesto nemá žiadny obchodný podiel. Zefektívnením systému zberu dôjde i k zvýšeniu efektu aj v danej spoločnosti, čo spôsobí jej výhodu oproti iným súkromným spoločnostiam, ktoré sa v meste zaoberajú zberom odpadov.		
2. Sú aktivity realizované v projekte činnosťami, ktoré sú alebo by mohli byť vykonávané za účelom podnikania a dosahovania zisku a predmet projektu je (technologicky) zapojený do hospodárskej činnosti, príp. výsledkom činnosti je produkt určený na ďalší predaj?	NIE	Aktivity projektu sú spojené s poskytovaním verejnoprospešných služieb, teda nie za účelom dosahovania zisku mesta. Nejedná sa o hospodársku činnosť. Výsledok: Projekt nepodlieha pravidlám poskytovania ŠP a bude financovaný mimo schémy ŠP.
Riziko: V širšom zmysle je možné považovať projekt na rozšírenie a zefektívnenie zberu a separovania komunálneho odpadu v meste za podporu hospodárskej činnosti		

súkromnej spoločnosti, ktorá s odpadom nakladá a taktiež jedným z výsledkov jej činnosti je vznik obchodovateľných komodít - druhotných surovín, ktoré je možné umiestniť na trhu za účelom dosiahnutia zisku.		
3. Existuje v oblasti, ktorá je predmetom projektu, iný subjekt, ktorý poskytuje rovnaké alebo vzájomne nahraditeľné komodity (tovary, služby)?	NIE	Jedná sa o poskytovanie verejnoprospešnej služby mesta – zber komunálneho odpadu. Danú službu takéhoto charakteru iný subjekt v meste neposkytuje.
		Výsledok: Projekt nepodlieha pravidlám poskytovania ŠP a bude financovaný mimo schémy ŠP.
Riziko: V meste pôsobia aj iné obchodné spoločnosti, ktoré sa zaoberajú odpadom a umiestňujú druhotné suroviny na trh, v tomto je pre nich spoločnosť Megawaste konkurenciou.		
4. Iné relevantné údaje podľa zváženia žiadateľa:		Finančné prostriedky žiada príjemca, ktorý je zároveň konečným užívateľom a nenapĺňa svojou činnosťou definíciu podniku, ktorý vykonáva hospodársku činnosť. Tovary a služby na zabezpečenie projektu sa obstarávajú formou verejnej súťaže.

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa* http://opzp.sk/na-stiahnutie/2011-06-20-OPZP-PO4-11-3/04d1_Priloha%2002a%20ZoNFP%20-%20Test_statnej_pomoci.xlsx

Vyplnením testu štátnej pomoci je možné konštatovať, že vybraný projekt nepodlieha pravidlám poskytovania štátnej pomoci, jedná sa o individuálnu pomoc ad hoc, ktorú európske právo definuje ako pomoc, ktorá nebola poskytnutá na základe schémy štátnej pomoci. Hypotéza, ktorá bola na začiatku skúmania vyslovená je teda správna, nenávratný finančný príspevok určený na pokrytie oprávnených nákladov na rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálneho odpadu v rámci verejnoprospešných služieb mesta nepodlieha pravidlám štátnej pomoci.

V súčasnom programovom období pre roky 2014 – 2020 je pre oblasť nakladania s komunálnym odpadom platná Schéma k Operačnému programu – Kvalita životného

prostredia, ktorá sa opiera najmä o Nariadenie Komisie EÚ č. 651/2014 zo 17. 6. 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom – tzv. skupinové výnimky. V článku 47 nariadenia je presne stanovené, že investičná pomoc na recykláciu a opätovné použitie odpadu je zlučiteľná s vnútorným trhom, a je teda oslobodená od notifikačnej povinnosti, pri splnení stanovených podmienok. Taktiež priamo v samotnej schéme je presne stanovené, že jej predmetom nie je financovanie aktivít, ktoré spadajú pod výkon samosprávnych úloh obce, pri ktorých obec nekoná ako podnik, a teda nevykonáva hospodársku činnosť.

5 Diskusia

Predchádzajúce kapitoly práce predstavujú zosumarizovanie príslušných právnych predpisov a legislatívnych nariadení, ktoré sa v čase menili a pokúšali sa štátnu pomoc najmä viac konkretizovať, aby pri jej poskytovaní nedochádzalo k nesprávnemu výkladu, a teda vzniku neoprávnene poskytnutých výhod, ktoré mohli viesť až k prípadom, kedy sa finančná pomoc musela vrátiť.

Na vybranom prípade z hospodárskej praxe sme ukázali cyklus verejného projektu, ktorý sa začal vznikom verejnej potreby, pokračoval určením spôsobu financovania a realizáciou projektu a končil jeho vyhodnotením. Zistili sme, že jednou z dôležitých náležitostí, ktoré sú súčasťou žiadosti o nenávratný finančný príspevok je test štátnej pomoci, ktorý vyplňa žiadateľ, potenciálny príjemca. Prostredníctvom testu štátnej pomoci sme dokázali pravdivosť našej hypotézy, že nenávratný finančný príspevok určený na rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu, o ktorý žiadalo Mesto Považská Bystrica, nie je štátnou pomocou, a teda nespadá pod jej pravidlá.

Diskusia je zameraná, na základe všetkých zistených informácií, na vybrané otázky, ktoré musia žiadatelia o nenávratný finančný príspevok zodpovedať pri posudzovaní okolností ich projektu v teste štátnej pomoci. Ku každej otázke je určené riziko, ktoré sa s ňou môže spájať a uvedené základné skutočnosti, ktoré by mal žiadateľ zobrať do úvahy. Nakoľko je problematika štátnej pomoci taká široká, ako sú rôznorodé projekty na ktoré sú príspevky požadované, vybrali sme iba okruh verejných podnikov, so zameraním na vybrané verejné služby, ako sú sociálne, zdravotnícke služby alebo verejné vzdelávanie.

Ako spôsob sme si zvolili spôsob dotazníka v Tabuľke 8, ktorý vychádza najmä z podkladov testu štátnej pomoci so zameraním na verejné podniky a verejné služby, pričom sa jedná o kontrolu štátnej pomoci ex ante, to znamená ešte pred jej poskytnutím.

Tabuľka 8: Dotazník plnenia kritérií štátnej pomoci s rizikami pri hodnotení.

Kontrolná otázka	Riziko pri hodnotení kritéria a stručný opis
Je žiadateľom o pomoc podnik?	<u>Nesprávne pochopenie pojmu podnik alebo neprávne určená veľkosť podniku.</u> ▪ Za podnik je možné považovať aj obec, mesto, VÚC, ministerstvo a pod. ▪ Kategorizáciu veľkosti podniku je možné prekontrolovať v podmienkach schémy k danému OP.

Akýkoľvek subjekt, ktorý bol založený v súlade s právom SR, bez ohľadu na jeho právnu formu a spôsob financovania môže byť pokladaný za podnik, a to aj keď je napr. formálne súčasťou verejnej správy.	
Vykonáva podnik hospodársku činnosť?	<u>Nesprávny výklad pojmu hospodárska činnosť.</u> ▪ Jedná sa o činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovarov a služieb na trhu. Všetky ostatné činnosti sa považujú za nehopodárske (napr. výkon štátnej moci, sociálne služby a pod.).
Nie je podstatné, či bol subjekt založený s cieľom dosahovať zisk, aj neziskové organizácie môžu umiestňovať tovar alebo služby na trh, čím by spadali pod pravidlá štátnej pomoci. Existencia trhu s určitým tovarom a službami závisí od špecifik daného trhu v konkrétnom členskom štáte. V prípade, ak niektorý subjekt vykonáva hospodárske aj nehopodárske činnosti, považuje sa za podnik iba v súvislosti s vykonávaním hospodárskej činnosti. Neexistuje presný zoznam hospodárskych a nehopodárskych činností, je preto nutné sledovať vývoj, nakoľko nejaká činnosť, ktorá je dnes nehopodárskou sa môže v budúcnosti stať hospodárskou a naopak.	
Vykonáva subjekt činnosti spojené s výkonom verejných právomoci?	<u>Automaticky sa subjekt rozhodne, že sa jedná o nehopodárskej činnosti.</u> ▪ Jedná sa o činnosti spojené so základnými funkciami štátu (armáda, polícia, bezpečnosť a kontrola letovej prevádzky, prevádzka väzníc a pod.)
Výkon verejných právomocí sa považuje za nehopodárske činnosti, avšak štát sa môže rozhodnúť, že zavedie aj do týchto činností trhové mechanizmy a v tom prípade bude potrebné venovať zvýšenú pozornosť aktuálnym predpisom pri vyplňovaní testu štátnej pomoci. (Ako príklad je možné uviesť zavedenie činností súkromných väzníc).	
Vykonáva subjekt činnosti spojené so sociálnym zabezpečením?	<u>Nesprávne sa určí činnosť medzi nehopodárske bez ďalšieho skúmania.</u> ▪ Európska legislatíva rozlišuje sociálny systém založený na solidarite a hospodársky sociálny systém.
Na určenie toho, o ktorý systém sa jedná, existuje súbor faktorov, ktoré sa posudzujú, ako napr. či je účasť v systéme povinná alebo dobrovoľná, či má systém výhradne sociálny účel, či na systém dohliada štát, či sú dávky nezávislé od príjmu poistenca, či je orientovaný na dosahovanie zisku a pod. Ak je systém kombinovaný, o to viac je	

potrebné dbať na správnu analýzu príslušných činností.	
Vykonáva subjekt činnosti spojené so zdravotnou starostlivosťou?	<u>Nesprávne sa určí činnosť medzi nehospodárske bez ďalšieho skúmania.</u> ▪ Systémy zdravotnej starostlivosti a ich zaradenie do trhového prostredia sa v jednotlivých členských štátoch značne odlišujú.
V členských štátoch (vrátane SR), kde ponúkajú nemocnice a ostatní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti svoje služby za odplatu od pacientov alebo od ich zdravotnej poisťovne, existuje určitý stupeň hospodárskej súťaže. Z toho dôvodu nie je možné automaticky skonštatovať, že v prípade verejnej nemocnice sa jedná vždy o nehospodársku činnosť. Podobne aj služby poskytované nezávislými a súkromnými lekármi a lekárňami za odmenu a na ich vlastné riziko sa považujú za hospodársku činnosť.	
Vykonáva subjekt činnosti verejného vzdelávania?	<u>Automaticky sa do nehospodárskych činností zaradia všetky vzdelávacie činnosti.</u> ▪ Vnútroštátne systémy verejného vzdelávania sú v každom členskom štáte jedinečné. ▪ Popri verejnom vzdelávaní všade existujú komerčné vzdelávacie podniky ▪ Do vzdelávacích služieb sa radí aj veda, vývoj a výskum.
Činnosti verejných vzdelávacích zariadení, ktoré sú financované, riadené a kontrolované štátom sa pokladajú za nehospodárske. Na tejto skutočnosti nemenia nič ani prípadné občasné poplatky rodičov v týchto zariadeniach. Vzdelávacie zariadenia, ktoré sú v plnej miere hradené študentmi sa naopak považujú za subjekty, ktoré vykonávajú hospodársku činnosť. V prípade ak verejná inštitúcia poskytuje aj komerčné vzdelávacie služby, považujú sa tiež za hospodársku činnosť. Pokiaľ ide o výskum, vývoj a inovácie, pravidlá štátnej pomoci sa vzťahujú iba na vybrané činnosti – napr. vzdelávanie zamerané na zvýšenie počtu a kvalifikácie ľudských zdrojov.	
Na aké činnosti je určená plánovaná verejná infraštruktúra?	<u>Nesprávne sa určia hospodárske alebo nehospodárske činnosti spojené s verejnou infraštruktúrou.</u> ▪ Verejné financovanie infraštruktúry, u ktorej sa nepredpokladá komerčné využitie sú vylúčené

	z pravidiel štátnej pomoci (napr. verejné cesty, mosty, kanály a pod. dané do užívania verejnosti bez obmedzení) ▪ To isté sa týka aj činností, ktoré sú spojené s výkonom štátu ako orgánom verejnej moci (napr. policajná alebo colná infraštruktúra).
Takmer každý projekt spojený s verejnou infraštruktúrou je spojením mnohých činností, hospodárskych aj nehospodárskych, ktoré bývajú spolu prepojené, obzvlášť u veľkých projektov. Z toho dôvodu je nutné každý projekt posudzovať individuálne. EK sa touto problematikou neustále zaoberá a je preto nutné sledovať vždy aktuálnu legislatívu (napr. Nariadenie EK č. 2016/C 262/01, Nariadenie Komisie EÚ 2017/1084, ale aj rozhodnutia Súdneho dvora, napr. Rozsudok vo veci Leipzig/Halle z roku 2010).	
Je splnené kritérium prevodu verejných zdrojov a pripísateľnosť štátu?	<u>Nedostatočne preverené kritériá a zároveň kritériá musia byť splnené obidve súčasne..</u> ▪ Verejnými zdrojmi sú aj zdroje regionálne, decentralizované, zdroje verejných podnikov³³a za špecifických okolností aj zdroje súkromných subjektov. ▪ Ak prevod zdrojov vykonáva verejný podnik, je nutné preukázanie pripísateľnosti štátu preverením okolností vplyvu štátu na podnik
Je splnené kritérium ekonomického zvýhodnenia príjemcu pomoci?	<u>Nevykoná sa dôkladná analýza porovnania finančnej situácie podniku po poskytnutí výhody v porovnaní so situáciou, ak by pomoc poskytnutá nebola.</u> ▪ Je nutné vykonať analýzu bez ohľadu na formu, dôvod alebo cieľ prijatia štátnej pomoci.
Je splnené kritérium selektívnosti poskytnutej pomoci?	<u>Z poskytnutej podpory budú mať prospech všetci účastníci na trhu, čím by sa selektívnosť nenaplnila.</u> ▪ Aj posúdenie selektívnosti môže byť chybné, ak sa vyberie nesprávne kritérium jej posudzovania.

³³ Verejný podnik - V článku 2 písm. b) smernice Komisie 2006/111/ES zo 16.11.2006 uvádza, že „verejné podniky označujú všetky podniky, na ktoré môžu mať orgány verejnej moci, a to priamo alebo nepriamo, dominantný vplyv prostredníctvom ich vlastníctva, finančnej účasti alebo predpisov, ktorými sa riadia.“

Je splnené kritérium narušenia hospodárskej súťaže alebo hrozba jej narušenia a vplyv na vnútorný obchod medzi členskými štátmi?	<u>Nedostatočne sú akceptované opatrenia na minimalizovanie, resp. odstránenie vplyvu štátnej pomoci.</u> ▪ Neexistuje žiadna hranica poskytnutej pomoci, pod ktorou by bolo možné tvrdiť, že sa nenaruší hospodárska súťaž, resp., že nebude ovplyvnený vnútorný obchod EÚ.
Sú splnené všetky kritéria definované pre SVHZ v zmysle rozsudku Altmark C-280/00: a) Podnik, ktorému bola poskytnutá pomoc bol poverený realizáciou záväzkov služby vo verejnom záujme a tieto záväzky boli jasne definované. b) Kritériá, na základe ktorých je vypočítaná kompenzácia boli vopred určené objektívnym a transparentným spôsobom. c) Kompenzácia nepresahuje sumu nevyhnutnú na pokrytie všetkých výdavkov alebo ich časti vzniknutých pri plnení záväzkov služieb vo verejnom záujme, zohľadniac pri tom súvisiace príjmy ako aj primeraný zisk. d) Ak sa výber podniku povereného realizáciou záväzkov služieb vo verejnom záujme neuskutočnil prostredníctvom výberového konania v rámci verejnej súťaže, výška nevyhnutnej kompenzácie je určená na základe analýzy výdavkov, ktoré by stredne veľký podnik,	<u>Nakoľko neexistuje presná definícia ani exaktný zoznam SVHZ v EÚ, môže dôjsť k problémom pri posudzovaní Komisiou, či nedošlo k neoprávnenej štátnej pomoci.</u> a) Jedná sa o podnik, ktorý na seba prevzal povinnosť poskytovať SVHZ, ktoré by za podmienok, že by myslel iba na svoje obchodné záujmy neprevzal alebo neprevzal v celom rozsahu. Poverenie podniku musí byť jednoznačné, vrátane všetkých náležitostí, povinností a záväzkov podniku a daná služba musí byť správne definovaná. b) Podstatné je, aby sa spôsob stanovenia výpočtu náhrady stanovil vopred (nie je nutný samotný výpočet presnej sumy vopred) a taktiež sa musí zabezpečiť, aby sa neposkytla hospodárska výhoda danému podniku oproti jeho konkurentom. c) Primeraný zisk by sa mal chápať ako primeraná miera rentability, pričom nesmie dôjsť k zvyšovaniu efektivity na úkor kvality poskytovaných služieb. d) Na to, aby nedošlo k následným problémom, ideálne je vybrať podnik v transparentnom verejnom obstarávaní so všetkými náležitosťami, s určením požiadavky najnižšej ceny, pričom táto požiadavka je v poslednom období nahrádzaná požiadavkou ekonomicky najvýhodnejšej ponuky. V takých prípadoch, kde nie je z rôznych dôvodov možné

dobro riadený a primerane vybavený prostriedkami vynaložil pri realizácii týchto záväzkov, zohľadniac pri tom súvisiace príjmy ako aj primeraný zisk pri realizácii týchto záväzkov?	verejné obstarávanie uskutočniť, je potrebné postupovať obzvlášť obozretne a analyzovať dostatočne všeobecné podmienky tak, aby nedošlo k neoprávnenému zvýhodneniu vybraného podniku (analýza trhových cien, analýza bežných nákladov „dobro riadeného podniku“ a pod.).
--	---

Pravidlá štátnej pomoci EÚ sa opierajú najmä o systémy kontroly ex-ante, to znamená, že sa kontrola uskutočnila v čase, keď sa pomoc ešte neposkytla. Kontrola sa realizuje na základe jasne stanovených kritérií, ktoré sa posudzujú v rámci žiadosti o nenávratný finančný príspevok. Vždy sa vychádza z predpokladu, že pokiaľ je pomoc v súlade s aktuálnymi kritériami posudzovania, pozitívny účinok takejto pomoci prevyšuje nad prípadnými negatívnymi vplyvmi na spoločný trh. Zvyčajne sa už potom vplyv na trh, ktorý skutočne nastal v priebehu času, dodatočne neposudzuje. V súčasnosti však prevláda názor, že práve kontrola ex post, teda kontrola skutočného vplyvu poskytnutej štátnej pomoci na spoločný trh a hospodársku súťaž, by sa mala začať uplatňovať vo väčšej miere. S týmto názorom je možné súhlasiť, avšak nie za predpokladu vzniku ďalších kontrolných orgánov. Bolo by možné vhodné zvážiť možnosť, že by samotná metóda a parametre kontroly ex post boli obsiahnuté už v návrhu schémy štátnej pomoci, aby príjemca pomoci bol povinný aj po uplynutí času spolupracovať na jej vyhodnotení s povereným orgánom, napr. by to mohol byť PMÚ, prípadne by bolo vhodné považovať aj nad zapojením do výskumu vplyvu štátnej pomoci aj ekonomické univerzity prostredníctvom zadania úloh.

Aj napriek tomu, že sa EK snaží o pozitívny vývoj v nariadeniach, ktoré sa týkajú štátnej pomoci, neustále pretrvávajú problémy s nadmernou byrokraciou, nejednoznačnosťou výkladu pojmov, slabou merateľnosťou skutočného vplyvu poskytnutej pomoci na okolitý trh (a nie len spoločný trh ale aj národný a regionálny trh).

Záver

Významnou súčasťou širokospektrálnych činností EÚ je politika hospodárskej súťaže, a to už od jej zakotvenia v Rímskej zmluve v roku 1957. Cieľom je riadiť systém tak, aby nebola hospodárska súťaž na trhu Únie nijako narušovaná. Boli stanovené pravidlá, ktoré sa v čase ďalej vyvíjali a zabezpečovali pre jednotlivé subjekty na trhu spravodlivú súťaž za rovnakých podmienok.

Štátna pomoc, v akejkoľvek forme, predstavuje pre vybrané subjekty výhodu, a tým vzniká určité riziko, že sa hospodárska súťaž na spoločnom trhu naruší.

Realizácia projektov, vrátane verejných projektov, je najmä v začiatkoch vzniku určitej potreby, brzdená nedostatkom zdrojov na ich financovanie. Práve financie z fondov EÚ a zo štátneho rozpočtu SR predstavujú v súčasnosti významnú podporu pre podniky, verejnú správu, neziskové organizácie, vedu, výskum a mnoho ďalších subjektov.

V praktickej časti diplomovej práce sme analyzovali verejný projekt „Rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálnych odpadov v meste Považská Bystrica a integrovaných častiach“, dokončený v roku 2015. Stav pred realizáciou tohto projektu vyvolával potrebu zmeny vzhľadom na to, že sa od roku 1993 do systému neinvestovalo. Mesto reagovalo na výzvu MŽP SR, vyhlásenú vo februári 2010 a požiadalo o nenávratný finančný príspevok, ktorý sa mu podarilo získať vo výške 95% oprávnených nákladov a projekt bol v roku 2015 dokončený. Zaujímalo nás, či získané prostriedky naplnili kritéria štátnej pomoci. Na základe získaných teoretických podkladov sme vyslovili hypotézu, že sa o štátnu pomoc nejedná a prostredníctvom testu štátnej pomoci sme hypotézu potvrdili. Získaný nenávratný finančný príspevok bol poskytnutý ako individuálna pomoc ad hoc, teda mimo schémy štátnej pomoci.

Už pred poskytnutím finančnej pomoci musí žiadateľ priložiť k žiadosti test štátnej pomoci, kde zodpovedá na otázky, ktorých výsledkom musí byť jasné stanovisko, či sa bude príspevok považovať za štátnu pomoc alebo sa príspevok poskytne mimo schému štátnej pomoci, a teda sa na ňu nebudú vzťahovať povinné pravidlá (notifikácia a pod.). Chybné vyhodnotenie testu môže viesť až k povinnosti získanú pomoc vrátiť, čo je pre každý projekt značné riziko. Zamerali sme sa preto na špecifikovanie vybraných rizík, ktoré by mohli nastať pri chybnom zhodnotení podmienok, ktoré potvrdzujú výnimky z notifikačnej povinnosti. Pozornosť sme venovali verejným podnikom a vybraným verejným službám. Prostredníctvom dotazníka, ktorý vychádzal z testu štátnej pomoci sme položili otázku, ktorá potvrdzovala výnimku zo štátnej pomoci, určili sme riziko, kedy by

mohlo dôjsť k omylu a upozornili sme na základné skutočnosti, ktoré by bolo potrebné brať pri rozhodovaní do úvahy.

Na záver diplomovej práce je možné skonštatovať, že problematika získavania nenávratných finančných príspevkov z operačných programov prostredníctvom výziev je tak zložitá, že každý subjekt, ktorý plánuje o tieto prostriedky požiadať, by mal zobrať do úvahy túto skutočnosť a mal by sa preto obrátiť na spoločnosti a agentúry, ktoré sa touto problematikou zaoberajú profesionálne, čím sa obmedzí pravdepodobnosť najmä formálnych chýb v celom procese. Na druhej strane samozrejme tieto náklady znižujú získaný príspevok, čo najmä pre menšie podnikateľské subjekty môže byť frustrujúce.

V máji 2017 schválila EK nové pravidlá štátnej pomoci, ktorých cieľom je uľahčiť verejné investície na vytváranie pracovných miest a rast. V roku 2017 vstúpilo do platnosti aj Všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách, čo umožňuje členským štátom zaviesť rôzne opatrenia štátnej pomoci bez toho, aby boli vopred schvaľované EK. Na základe tohto nariadenia až na 95% opatrení štátnej pomoci, ktorú vykonávajú členské štáty sa vzťahujú skupinové výnimky. Týka sa to napríklad regionálnej pomoci, pomoci na ochranu životného prostredia, výskum, vývoj a inovácie, pomoc na podporu vzdelávania atď. Podľa nášho názoru, práve toto je cesta, ako by bolo možné do budúcnosti zjednodušiť a najmä urýchliť získavanie potrebných finančných zdrojov na realizovanie takých projektov, ktoré sú zjavne bez vplyvu na hospodársku súťaž na trhu. Zjednodušenie a urýchlenie samozrejme neznamená zníženie objemu kontroly poskytovaných verejných prostriedkov, nakoľko sa v praxi ešte stále objavuje množstvo pochybení a nie iba formálneho charakteru.

Jasne stanovené pravidlá bez možnosti chybného výkladu pojmov, transparentný systém bez zbytočnej byrokracie, založený na digitalizácii procesov, to sú základné predpoklady do budúcnosti, ako ešte viac priblížiť možnosť získať prostriedky na realizáciu väčšieho počtu projektov podnikateľských a verejných subjektov, a to bez obáv z porušenia pravidiel štátnej pomoci. Dôsledná a nezávislá kontrola vo všetkých fázach realizácie a pôsobenia výsledkov projektu, musí byť prioritou efektívneho využívania verejných zdrojov.

Zoznam použitej literatúry

Knihy/Monografie

- DUPAL, Andrej – MAJTÁN, Miroslav. *Manažment projektov*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2003. 201 s. ISBN 80-225-1776-3.
- IVANIČKOVÁ, Alžbeta. *Tvorba programov a projektov: teoretické otázky a praktická realizácia projektového cyklu v Európskej únii*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2006. 232 s. ISBN 80-225-2069-1.
- MALIŠOVÁ, Iva - MALÝ, Ivan. *Hodnocení veřejných projektů : učební texty pro studenty oboru veřejná ekonomika*. Brno : Masarykova univerzita, 1997. 88 s. ISBN 80-210-1591-8.
- MAREK, Dan – KANTOR, Tomáš. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009. 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.
- NEUBAUEROVÁ, Erika – PETRENKA, Ján – ZUBAĽOVÁ, Alena a kol. *Teórie vo verejných financiách: vybrané učebné texty*. 2. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2003. 155 s. ISBN 80-225-1688-0.
- NĚMEC, Vladimír. *Projektový management*. Praha: Grada Publishing, 2002. 182 s. ISBN 80-247-0392-0.
- OCHRANA, František. *Hodnocení veřejných projektů a zakázek*. 3. vydanie. Praha: ASPI, 2004. 196 s. ISBN 80-7357-033-5.
- OCHRANA, František. *Veřejné projekty a veřejné zakázky : (hodnocení a výběr)*. Praha: Codex Bohemia, 1999. 232 s. ISBN 80-85963-96-5.
- OCHRANA, František. 2001. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Praha: Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X.
- SIVÁK, Rudolf – BEŇOVÁ, Elena – NEUBAUEROVÁ, Erika a kol. *Verejné financie*. Bratislava: Iura Edition, 2007. 311 s. Ekonomika. ISBN 978-80-8078-094-4.

Články v časopisoch, v elektronických časopisoch a iné príspevky

- ČIERNIK, Anton. Hodnotenie externých dopadov verejných projektov a využitie multikriteriálnej analýzy pri hodnotení efektívnosti. In: *Nová ekonomika: vedecký časopis Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave*. Bratislava: Národohospodárska fakulta EU, 2013, roč. 6, č.1, s 50-57. ISSN 1336-1732.

- NOVÁČKOVÁ, Daniela. Poskytovanie štátnej pomoci podnikom v Slovenskej republike. In: *MaF. Manažment, mzdy a financie: časopis pre ekonómov, podnikateľov, podniky a organizácie*. Bratislava: Ing. Miroslav Mračko, EPOS, 2009, roč. 16, č. 1, s 251-264. ISSN 1335-9568.
- NOVÁČKOVÁ, Daniela – PAŠKRTOVÁ, Lucia. Uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci na Slovensku [online]. In: *Auspicia : recenzovaný časopis pro otázky spoločenských a humanitných vied*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálnych štúdií, 2014, roč. 11, č. 2, 222 s. ISSN 1214-4967. Dostupné na internete: <ftp://193.87.31.84/0191421/Auspicia-2.2014.pdf>
- RUSKO, Miroslav. Všeobecné princípy využitia štátnej pomoci v Európskej únii a na Slovensku. In: *Verejná správa a regionálny rozvoj: ekonómia a manažment*. Bratislava: Vysoká škola ekonomie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, 2017, roč. 13, č. 2, s 71-84. ISSN 1337-2955.
- SMATANA, Juraj. Stojiská na separovaný zber sú 9 mesiacov po voľbách čiernymi skládkami odpadu [online]. In: *Považská Bystrica Otvorene*. Považská Bystrica: 2015, [cit. 2018-04-10]. Dostupné na: <http://povazska-bystrica.otvorene.sk/Members/smatana/stojiska-9-mesiacov-po-volbach-cierne-skladky>
- TOKÁROVÁ, Mária. Štátna pomoc a jej vzťah ku konkurenčnej politike v Slovenskej republike. In: *Revue sociálno-ekonomického rozvoja: vedecký recenzovaný on-line časopis*. Bratislava: Katedra sociálneho rozvoja a práce NHF EU, 2017, roč. 3, č. 2, s 93-100. ISSN 2453-6148.

Články zo zborníkov, monografie a CD ROM

- CHANDOGA, Roman. Uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci v rámci Európskej únie: The application of state aid rules within European union [CD ROM]. In: *Zborník z Letnej školy slovenských ekonómov 2013: Bratislava, 31.7.2013*. Bratislava: Národohospodárska fakulta EU, 2013, s 1-6. ISBN 978-80-225-3685-1.
- HLAVÁČIKOVÁ, Jana. Metódy hodnotenia projektov financovaných z verejných zdrojov: Evaluation methods for projects financed from public funds. In: *Controlling podnikov financovaných na princípe verejných zdrojov III.: [zborník príspevkov]*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2015, s 52-58. ISBN 978-80-225-4019-3.
- NOVÁČKOVÁ, Daniela. Reforma pravidiel štátnej pomoci Európskej únie. In: *Manažment podnikania a vecí verejných: recenzovaný zborník vedeckých prác*. Bratislava: ALDO, 2013, s 124-130. ISBN 978-80-970759-3-4.

Zdroje v elektronickej podobe

- EKOS PLUS. *Koncepcia - komplexného riešenia zberu, nakladania, separovania a zneškodňovania komunálneho odpadu v meste Považská Bystrica v budúcom období* [online]. Bratislava, 2010. 92 s. [cit. 2018-03-19]. Dostupné na: <http://povazska-bystrica.otvorene.sk/archiv-dokumentov/koncepcia-odpadu-marec-2010>
- EUROSTAT. *Štatistika odpadov* [online]. Brusel, 2018. [cit. 2018-03-26]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Waste_statistics/sk#Datab.C3.A1za
- EURÓPSKA KOMISIA. *Európa 2020 - Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu* [online]. Brusel, 2010. 36 s. [cit. 2018-01-30]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SK:PDF>
- EURÓPSKA KOMISIA. *Kontrola štátnej pomoci* [online]. 2018. [cit. 2018-01-15]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html
- EURÓPSKA KOMISIA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) č. 651/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy* [online]. Brusel, 2014. 78 s. [cit. 2018-01-30]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=EN>
- EURÓPSKA KOMISIA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) č. 794/2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (EÚ) 2015/1589 stanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie* [online]. Brusel, 2004. 361 s. [cit. 2018-04-08]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0794-20160317&from=SK>
- EURÓPSKA KOMISIA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) č. 1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc de minimis* [online]. Brusel, 2013. 8 s. [cit. 2018-01-30]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1407&from=SK>
- EURÓPSKA KOMISIA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) 2015/2282, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 794/2004, pokiaľ ide o oznamovacie a informačné formuláre* [online]. Brusel, 2015. 180 s. [cit. 2018-02-04]. Dostupné na: <http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2016/05/Nariadenie-2015-22821.pdf>
- EURÓPSKA KOMISIA. *NARIADENIE KOMISIE (EÚ) 2017/1084* [online]. Brusel, 2017. 18 s. [cit. 2018-01-17]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal->

content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R1084&from=EN

- EURÓPSKA KOMISIA. *Oznámenie komisie – Rámec Európskej únie pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme (2011)* [online]. Brusel, 2012. [cit. 2018-02-06]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52012XC0111%2803%29>
- EURÓPSKA KOMISIA. *Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Modernizácia štátnej pomoci EÚ (MŠP)* [online]. Brusel, 2012. 9 s. [cit. 2018-03-03]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0209&from=SK>
- EURÓPSKA KOMISIA. *Oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci Európskej únie na náhrady za služby všeobecného hospodárskeho záujmu* [online]. Brusel, 2012. 11 s. [cit. 2018-01-29]. Dostupné na: http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2015/02/sluzbyvseobecnehohospodarskehozaujmu1_3.pdf
- EURÓPSKA KOMISIA. *Právo Spoločenstva týkajúce sa štátnej pomoci* [online]. Brusel, 2008. 61 s. [cit. 2018-03-03]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/vademecum_on_rules_09_2008_sk.pdf
- EURÓPSKA KOMISIA. *Príručka k uplatňovaniu pravidiel Európskej únie týkajúcich sa štátnej pomoci, verejného obstarávania a vnútorného trhu na služby vo všeobecnom hospodárskom záujme a najmä na sociálne služby vo všeobecnom záujme* [online]. Brusel, 2013. 111 s. [cit. 2018-04-04]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_sk.pdf
- EURÓPSKA KOMISIA. *Project Cycle Management Guidelines* [online]. Brusel, 2004. 149 s. [cit. 2018-02-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/methodology-aid-delivery-methods-project-cycle-management-200403_en_2.pdf
- EURÓPSKA KOMISIA. *Slovakia – European Structural and Investment funds* [online]. 2018. [cit. 2018-01-25]. Dostupné na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/SK>
- EURÓPSKA KOMISIA. *Služby všeobecného záujmu* [online]. 2018. [cit. 2018-01-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/topics/single-market/services-general-interest_sk
- EURÓPSKA KOMISIA. *Štátna pomoc: Komisia prijala nové pravidlá o službách všeobecného hospodárskeho záujmu* [online]. Brusel, 2011. [cit. 2018-04-03]. Dostupné na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1571_sk.htm
- EURÓPSKY PARLAMENT. *Malé a stredné podniky* [online]. Brusel, 2017. 86 s. [cit. 2018-01-02]. Dostupné na: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_5.9.2.pdf

- KRAČÚN, Jaroslav. *Ako EK podporuje obstarávanie inovácií?* [online]. Bratislava, 2017. 18 s. [cit. 2018-03-22]. Dostupné na: <http://www.itapa.sk/data/att/4266.pdf>
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Financovanie* [online]. Považská Bystrica, 2017. [cit. 2018-03-05]. Dostupné na: www.separovanyzberpb.sk/o-projekte/financovanie/
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Predmet podpory NFP* [online]. Považská Bystrica, 2014. 5 s. [cit. 2018-03-13]. Dostupné na: www.crz.gov.sk/index.php?ID=603&doc=2067421&text=1
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Rozšírenie a zefektívnenie separovaného zberu komunálnych odpadov v meste Považská Bystrica a integrovaných častiach* [online]. Považská Bystrica, 2018. [cit. 2018-03-20]. Dostupné na: http://www.povazska-bystrica.sk/?id_menu=108325
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Súťažné podklady* [online]. Považská Bystrica, 2014. 26 s. [cit. 2018-04-08]. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/vyhľadavanie-dokumentov/document/389852/profil/5145/Predmet/141890/guid/80c7fb68-18d3-40e8-b640-ef0b00b7d102/id/454509>
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Súťažné podklady* [online]. Považská Bystrica, 2014. 48 s. [cit. 2018-03-15]. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/vyhľadavanie-dokumentov/document/389837/profil/5145/Predmet/140712/guid/694d0a7b-68f0-4719-b99b-466f84da2455/id/454497>
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Všeobecné zmluvné podmienky k zmluve o poskytnutí nenávratného finančného príspevku* [online]. Považská Bystrica, 2013. 68 s. [cit. 2018-03-12]. Dostupné na: <http://www.crp.gov.sk/data/att/10063.pdf>
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku, číslo zmluvy 005/4.1 MP/2011* [online]. Považská Bystrica, 2011. [cit. 2018-03-26]. Dostupné na: <http://www.crp.gov.sk/data/att/10062.pdf>
- MESTO POVAŽSKÁ BYSTRICA. *Zmluva o výkone činností vo verejnom obstarávaní (separovaný zber)* [online]. Považská Bystrica, 2011. s. 3. [cit. 2018-04-05]. Dostupné na: http://www.povazska-bystrica.sk/download_file_f.php?id=150628
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *OP Životné prostredie a Programový manuál OPŽP* [online]. Bratislava, 2018. [cit. 2018-03-26]. Dostupné na: <http://www.opzp.sk/dokumenty/programove-dokumenty/opzp/>
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014-2020* [online]. Bratislava, 2014. 262 s. [cit. 2018-

- 03-24]. Dostupné na: http://www.opzp.sk/wp-content/uploads/OPKZP_schvaleny-EK_s_logom.pdf
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Operačný program Životné prostredie* [online]. Bratislava, 2018. [cit. 2018-03-24]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/eu/moznosti-financovania-projektov/operacny-program-zivotne-prostredie/operacny-program-zivotne-prostredie-programove-obdobie-2007-2013.html>
 - MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Príloha č. 2A žiadosti o NFP – Test štátnej pomoci*. [online]. [cit. 2018-03-18]. Bratislava, 2018. Dostupné na: http://opzp.sk/na-stiahnutie/2011-06-20-OPZP-PO4-11-3/04d1_Priloha%2002a%20ZoNFP%20-%20Test_statnej_pomoci.xlsx
 - MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Príručka pre žiadateľa o nenávratný finančný príspevok* [online]. Bratislava, 2010. 95 s. [cit. 2018-03-10]. Dostupné na: <http://www.opzp.sk/na-stiahnutie/vyzvy/2010-02-01-vyzva-4.1-4.2/05-pri-rucka-3.7/05a-pri-rucka-pre-ziadateľa-verzia-3.7.pdf>
 - MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva pre programové obdobie/roky 2007 – 2013 (regionálna pomoc)* [online]. Bratislava, 2006. 14 s. [cit. 2018-04-08]. Dostupné na: http://www.opzp.sk/wp-content/uploads/odpady_regionalna_pomoc_rekonstruovana_verzia_D1-D2-D32.pdf
 - MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. *Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok: Operačný program Životné prostredie - Prioritná os 4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO* [online]. Bratislava, 2010. 11 s. [cit. 2018-02-24]. Dostupné na: <http://www.opzp.sk/na-stiahnutie/vyzvy/2010-02-01-vyzva-4.1-4.2/00-odpady-4.1-4.2/00-vyzva-opzp-po4-10-1.pdf>
 - PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SR. *Správa o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2016* [online]. Bratislava, 2017. 44 s. [cit. 2018-02-10]. Dostupné na: <http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2017/07/Sprava.pdf>
 - RADA EÚ. *NARIADENIE RADY (EÚ) 2015/1589* [online]. Brusel, 2015. 21 s. [cit. 2018-01-17]. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R1589&from=SK>
 - SOUKOPOVÁ, Jana. *Metody hodnocení veřejných projektů* [online]. 2010. [cit. 2017-06-06]. Dostupné na: https://is.muni.cz/el/1456/jaro2013/MKV_VZVP/um/33149329/Studijni_text_teoreticky_zaklad.pdf
 - ÚRAD PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU.

Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenie implementácie EŠIF [online]. 2017. 54 s. [cit. 2018-01-29]. Dostupné na: <https://www.vicepremier.gov.sk/wp-content/uploads/2017/09/Akcny-plan-eurofondy.pdf>

- ÚRAD PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU. *Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov* [online]. 5. vyd. Bratislava, 2017. 248 s. [cit. 2018-01-29]. Dostupné na: <https://www.opvai.sk/media/98770/systém-riadenia-ešif-verzia-5.pdf>
- ÚRAD VLÁDY SR. *Partnerská dohoda SR na roky 2014-2020* [online]. Bratislava, 2018. 77 s. [cit. 2018-01-26]. Dostupné na: <http://partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>
- ÚRAD VLÁDY SR. *Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov: Programové obdobie 2014 – 2020* [online]. Bratislava, 2014. 211 s. [cit. 2018-01-19]. Dostupné na: http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-169382?prefixFile=m_
- ÚRAD VLÁDY SR. *Systém riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov: Programové obdobie 2014 - 2020* [online]. Bratislava, 2014. 211 s. [cit. 2018-02-15]. Dostupné na: www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-168739
- ÚRAD VLÁDY SR. *Test štátnej pomoci* [online]. Bratislava, 2014. 3 s. [cit. 2018-03-29]. Dostupné na: <http://www.partnerskadohoda.gov.sk/data/att/20.pdf>
- ÚVO. *Oznámenie 26641-VSP* [online]. Bratislava, 2014. [cit. 2018-02-09]. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/evestnik/-/vestnik/272044>
- VLÁDA SR. *Dôvodová správa – Rokovanie vlády SR* [online]. Bratislava, 2011. 5 s. [cit. 2018-02-05]. Dostupné na: www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-135778
- VLÁDA SR. *Opatrenia vlády SR na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy* [online]. Bratislava, 2008. 15 s. [cit. 2018-02-15]. Dostupné na: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-182346>

Zákony

- Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci
- Zákon č. 292/2014 Z.z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 358/2015 Z.z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci)

Prílohy

Príloha 1: Rozdelenie kategórií ŠP v zmysle Nariadenia komisie (EÚ) č. 651/2014

Z Nariadenia sme vybrali iba tie kategórie, na ktoré bola v SR za sledované obdobie poskytnutá štátna pomoc:

1. Regionálna pomoc

- od roku 2015 platí rozdelenie pre regióny podľa článku 107 (3)(a) Zmluvy o fungovaní EÚ. Do roku 2015 boli určené dve kategórie regiónov, prvá podľa článku 87 (3)(a) Zmluvy o Európskom spoločenstve a druhá kategória podľa článku 87 (3)(c) Zmluvy o Európskom spoločenstve
- Dňa 1.7.2014 vstúpila do platnosti Mapa regionálnej štátnej pomoci na roky 2014 – 2020, kde je pre Slovensko presne určená maximálna intenzita investičnej pomoci pre jednotlivé regióny SR: Bratislava – 0%, Západné Slovensko – 25%, Stredné Slovensko – 35%, Východné Slovensko – 35%.³⁴

2. Kultúra a záchrana kultúrneho dedičstva

- V Oddiele II, spomínaného Nariadenia sú opísané jednotlivé činnosti, na ktoré je možné prispieť formou štátnej pomoci – napr. múzeá, knižnice, hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo, kultúrne a umelecké podujatia, vzdelávania a pod. Je možné prispieť na investičnú činnosť spojenú s týmito činnosťami, na záchranu, rekonštrukciu, modernizáciu diela pod.

3. Malí a strední podnikatelia

- V zmysle Nariadenia je za malý a stredný podnik považovaný subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť a jeho právna forma pritom nie je podstatná - môže sa teda jednať o samostatne zárobkové osoby, rodinné podniky, remeselníkov a partnerstvá a združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.
- Mikropodnik – zamestnáva menej ako 10 osôb a jeho ročný obrat nepresiahne 2 mil. EUR
- Malý podnik - zamestnáva menej ako 50 osôb a jeho ročný obrat nepresiahne 10 mil. EUR

4. Výskum, vývoj a inovácie

- Podporovaná časť výskumného alebo vývojového projektu musí patriť do kategórií – základný výskum, priemyselný výskum, experimentálny vývoj a štúdie

³⁴ MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. *Mapa regionálnej pomoci na roky 2014-2020* [online]. Bratislava, 2014. 5 s. [cit. 2018-04-10]. Dostupné na: http://www.mfssr.sk/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=9520&documentId=11116

uskutočniteľnosti. Medzi oprávnené náklady, na ktoré je možné poskytnúť prostriedky štátnej pomoci sú napr. náklady na personál, na vybavenie a zariadenia, budovy a pozemky a pod., pričom pre každú kategóriu je určená intenzita maximálnej pomoci – napr. pre priemyselný výskum je to maximálne 50% oprávnených nákladov a pre experimentálny vývoj je to 25%.

5. Pomoc na podporu zamestnanosti

- Ide najmä o pomoc so zameraním na tvorbu nových pracovných miest, udržanie existujúcich pracovných miest, podporu nových príležitostí pre znevýhodnených pracovníkov, pracovníkov so zdravotným postihnutím a kompenzáciu dodatočných nákladov spojených so zamestnávaním pracovníkov so zdravotným postihnutím.

6. Pomoc na podporu vzdelávania

- Nariadenie v Oddiele V vymenúva zoznam oprávnených nákladov, na ktoré je možné poskytnúť štátnu pomoc. Ide napríklad o náklady na školiteľov, na poradenské služby, administratívne náklady a pod. Intenzita pomoci nesmie presiahnuť 50% oprávnených nákladov, v prípade stanovených výnimiek je to až 70% (napr. pri vzdelávaní zdravotne postihnutých ľudí).

7. Pomoc na ochranu životného prostredia

- Jedná sa o investičnú pomoc, ktorá umožňuje podnikateľským subjektom ísť až nad rámec noriem, ktoré stanovila EÚ a ktoré sa týkajú ochrany životného prostredia alebo o pomoc, ktorou je možné zvýšiť ochranu životného prostredia v prípade absencie noriem EÚ. Intenzita pomoci nepresahuje 40% oprávnených nákladov, zvýšená môže byť v prípade stanovených podmienok.

Príloha 2: Vzor testu štátnej pomoci

Test štátnej pomoci		
Operačný program:		
Prioritná os:		
Špecifický cieľ:		
Kód výzvy na predkladanie PZ/výzvy/vyzvania:		
Forma:	Vyberte položku.	
Kontrolná otázka	A/N/NA	Bližšia špecifikácia odpovede
1. Je možné oprávnené aktivity, resp. činnosti žiadateľov v danej výzve kvalifikovať ako činnosti „nehospodárskeho“ charakteru v zmysle pravidiel štátnej pomoci?	Vyberte položku.	(Např. je možné preukázať, že vykonávané činnosti sú výkonom verejnej moci alebo ide o služby čisto sociálnej povahy? Ak odpoveď je áno, ďalej sa neuplatňujú pravidlá o štátnej pomoci, otázky 2,3,4,5 sú irelevantné, vyplní sa „neuplatňuje sa“.)
2. Je možné oprávnené aktivity resp. činnosti žiadateľov v danej výzve kvalifikovať ako „hospodárske“ v zmysle pravidiel štátnej pomoci?	Vyberte položku.	
3. Sú splnené všetky kritéria (kumulovane) definované článkom 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ: a) prevod verejných zdrojov a pripísateľnosť štátu, b) ekonomické zvýhodnenie príjemcu pomoci, c) selektívnosť poskytnutej pomoci, d) narušenie hospodárskej súťaže alebo hrozba narušenia hospodárskej súťaže a vplyv na vnútorný obchod medzi členskými štátmi?	Vyberte položku.	(V prípade negatívnej odpovede je potrebné zdôvodniť ktoré kritérium nebolo splnené vrátane podrobnej identifikácie dôvodu prečo nebolo splnené. Podmienky štátnej pomoci nie sú splnené, ak čo i len jedno kritérium nie je splnené.)
4. Sú splnené všetky kritéria (kumulovane) definované pre služby všeobecného hospodárskeho záujmu (ďalej aj "SVHZ") v zmysle rozsudku Altmark C-280/00 vrátane osobitného charakteru služby: a) podnik, ktorému bola poskytnutá pomoc bol poverený realizáciou záväzkov služby vo verejnom záujme a tieto záväzky boli jasne definované, b) kritériá, na základe ktorých je vypočítaná kompenzácia boli vopred určené objektívnym a transparentným spôsobom, c) kompenzácia nepresahuje sumu nevyhnutnú na pokrytie všetkých výdavkov alebo ich časti vzniknutých pri plnení záväzkov služieb vo verejnom záujme, zohľadniac pri tom súvisiace príjmy ako aj primeraný zisk,	Vyberte položku.	(Poskytovateľ pomoci zdôvodní splnenie jednotlivých kritérií a podmienky osobitného charakteru služby.)

d) ak sa výber podniku povereného realizáciou záväzkov služieb vo verejnom záujme neuskutočnil prostredníctvom výberového konania v rámci verejnej súťaže, výška nevyhnutnej kompenzácie je určená na základe analýzy výdavkov, ktoré by stredne veľký podnik, dobre riadený a primerane vybavený prostriedkami vynaložil pri realizácii týchto záväzkov, zohľadniac pri tom súvisiace príjmy ako aj primeraný zisk pri realizácii týchto záväzkov?		
5. Je možné pomoc zo strany poskytovateľa pomoci definovať v rámci podmienok minimálnej pomoci?	Vyberte položku.	
VYHODNOTENIE	Vyberte položku.	
VYJADRENIE: Na základe overených skutočností potvrdzujem, že Vyberte položku.		
Kontrolu vykonal		
Dátum:		
Podpis:		
Kontrolu vykonal		
Dátum:		
Podpis:		

Príloha 3: Prioritná os č. 4 Odpadové hospodárstvo

Operačný cieľ č. 4. 1. Podpora aktivít v oblasti separovaného zberu

Kritéria odborného hodnotenia sú relevantné pre všetky aktivity operačného cieľa s výnimkou neinvestičných aktivít.

1. Vhodnosť a účelnosť projektu	Váha bloku 30 %
1.1 Plnenie legislatívnych a koncepčných požiadaviek na úseku odpadového hospodárstva	Váha kritéria 33%
1.2 Súlad s právnymi predpismi, súlad so strategickými dokumentmi a s dokumentmi regionálneho charakteru v oblasti odpadového hospodárstva	Váha kritéria 29%
1.3 Prínos projektu k dosiahnutiu cieľov stanovených v koncepčných dokumentoch (Program odpadového hospodárstva SR a Program odpadového hospodárstva príslušného kraja). Hodnotí sa ako svojou výškou stanovené hodnoty sledovaných merateľných ukazovateľov prispievajú k naplneniu operačného cieľa.	Váha kritéria 33 %
1.4. Pozitívny vplyv projektu na horizontálne priority (t.j. horizontálna priorita rovnosť príležitostí, horizontálna priorita marginalizované rómske komunity, horizontálna priorita trvalo udržateľný rozvoj, horizontálna priorita rozvoj informačnej spoločnosti)	Váha kritéria 5%

2. Spôsob realizácie projektu	Váha bloku 25 %
2.1 Úroveň technického riešenia	Váha kritéria 45%
2.2 Realizácia zhodnotenia vyseparovaných zložiek komunálnych odpadov	Váha kritéria 35%
2.3 Realizácia dosiahnutia cieľového stavu indikátorov. Hodnotí sa, či projekt realizáciou svojich aktivít dosiahne cieľové hodnoty sledovaných merateľných ukazovateľov.	Váha kritéria 20%

Operačný cieľ č. 4. 2. Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov

Kritéria odborného hodnotenia sú relevantné pre všetky aktivity operačného cieľa s výnimkou neinvestičných aktivít.

1. Vhodnosť a účelnosť projektu	Váha bloku 30 %
1.1 Súlad s právnymi predpismi, súlad so strategickými dokumentmi a s dokumentmi regionálneho charakteru v oblasti odpadového hospodárstva	Váha kritéria 29%
1.2 Prínos projektu k dosiahnutiu cieľov stanovených v koncepčných dokumentoch (Program odpadového hospodárstva SR a Program odpadového hospodárstva príslušného kraja). Hodnotí sa ako svojou výškou stanovené hodnoty sledovaných merateľných ukazovateľov prispievajú k naplneniu operačného cieľa.	Váha kritéria 33 %
1.3 Previazanosť navrhovaných aktivít s cieľmi a očakávanými výsledkami. Hodnotí sa, či projekt realizáciou svojich aktivít dosiahne cieľové hodnoty sledovaných merateľných ukazovateľov.	Váha kritéria 33 %
1.4. Pozitívny vplyv projektu na horizontálne priority (t.j. horizontálna priorita rovnosť príležitostí, horizontálna priorita marginalizované rómske komunity, horizontálna priorita trvalo udržateľný rozvoj, horizontálna priorita rozvoj informačnej spoločnosti)	Váha kritéria 5%

2. Spôsob realizácie projektu	Váha bloku 25%
2.1 Zabezpečenie funkčnosti zariadenia, väzba na existujúce kapacity (vrátane zohľadnenia zdrojov odpadov na úrovni národnej, regionálnej alebo miestnej)	Váha kritéria 35%
2.2 Úroveň technického riešenia	Váha kritéria 45%
2.3 Realizácia dosiahnutia cieľového stavu indikátorov. Hodnotí sa, či projekt realizáciou svojich aktivít dosiahne cieľové hodnoty sledovaných merateľných ukazovateľov.	Váha kritéria 20%